

Надія за межами МОГИЛИ

Надія за межами МОГИЛИ

РОЗДІЛ 1

Що таке смерть?

Смерть — найбільший ворог людини; і з усіх джерел інформації, доступних людині, лише Біблія надає нам чітку інформацію щодо майбутнього тих, кого вразило це страшне чудовисько. Слово Боже обіцяє, що настане час, коли «смерті більше не буде», а також те, що ті, хто помер, знову оживуть (Об'явлення 21:4; Івана 5:28, 29). Знання про те, що Творець подбав про вмираючий людський рід, має бути справжньою розрадою для тих, хто оплакує своїх улюблених померлих.

До жахливого привиду самої смерті додається майже загальна невизначеність щодо того, що чекає за могилою. Що відбувається з людиною в наступну мить після смерті? Чи ця людина все ще жива якимось таємничим чином, кружляючи навколо похоронних бюро, поки її друзі зібралися, щоб оплакувати її відхід? Або вона відправилася на якийсь невідомий і «прекрасний острів десь»? Або, якщо померлий не був християнином, чи перебуває він зараз у традиційних краях проклятих, де приречений на вічні муки у пеклі вогню та сірки?

Як би ми не намагалися, ми не можемо повністю викреслити ці питання зі своїх думок. І хоча багато хто з нас може частково втішати себе думкою, що принаймні багато наших близьких друзів і родичів, які померли, були добрими людьми і вірними послідовниками християнства, як вони його розуміли, і тому, згідно з нашими загальноприйнятими віруваннями, зараз повинні бути щасливими в раю; проте у всіх нас були близькі друзі, а ймовірно, і родичі, які померли поза межами ортодоксальної віри та практики, і ми не можемо не задаватися питанням, що з ними сталося. Чи страждають вони зараз, чи щасливі?

Наука не дає надії

Наука говорить нам, що немає доказів продовження людського життя після смерті. Оскільки ми живемо в епоху матеріалізму, багато хто схильний приймати цю точку зору. Стверджується, що стосовно принципу життя людина нічим не відрізняється від нижчих тварин; що вищий інтелект людського виду зумовлений не традиційною теорією про те, що людина приховує в собі окремий інтелект, який називають «душею» або «духом», а тим, що вона володіє вищим, більш досконалим організмом, ніж тварини.

Звернімося тепер до кількох уривків із Писання, які чітко показують, що наука має рацію стосовно теперішнього стану померлих. У Еклезіаста 9:5 читаємо: «Бо живі знають, що помруть, а мертві нічого не знають». Псалом 49:10-12 також влучно зазначає: «Мудрі, зрештою, помруть, так само як і

нерозумні та безглузді, залишивши після себе все своє багатство. Могила — це їхній вічний дім, де вони залишаться назавжди. Вони можуть назвати свої маєтки своїми іменами, але їхня слава не буде вічною. Вони помруть, так само як і тварини».

У Буття 2:7 нам сказано, що «Господь Бог сформував людину з пороку землі і вдихнув у її ніздрі дихання життя; і людина стала живою душею». Пізніше, після гріхопадіння цієї спочатку досконалої пари, Бог сказав: «У поті чола свого будеш їсти хліб, доки не повернешся до землі, з якої ти був узятий; бо ти є порошок, і до пороку повернешся». (Буття 3:19). У Псалмі 146:4 Давид робить категоричну заяву щодо стану тих, хто повертається до пороку. Ми цитуємо: «Коли вони видихають останній подих, вони повертаються до землі, і всі їхні плани вмирають разом з ними». Якщо мова має хоч якесь значення, то немає сумніву в тому, що ці слова описують померлу людину як несвідому, з усіма думками, що загинули.

Зверніть увагу ще раз на вислів псалмиста: «Коли вони видихають останній подих, вони повертаються до землі». Якщо людина, як свідома, жива істота, була створена через поєднання матеріального тіла з подихом життя, то здається розумним, що коли ці два елементи розділяються, життя припиняється; і саме це стверджує текст: «всі їхні плани вмирають разом з ними».

Дехто може замислитися над поняттям «подих життя», вважаючи, що, можливо, це щось, що продовжує існувати після смерті тіла. Ми залишимо тему «душі» для подальшого розгляду, але зараз давайте розглянемо уривок, який описує процес вмирання, показуючи, що саме відбувається з двома основними елементами, які божественна, творча мудрість поєднала для створення людського життя. У ньому сказано: «Тоді порох повернеться до землі, як було, а дух повернеться до Бога, що дав його». Еклезіаст 12:7

Ключ до правильного розуміння цього тексту лежить у слові «повернеться», яке вживається стосовно як тіла, так і духу. Кажуть, що тіло повернеться до землі. Це тому, що його елементи спочатку походили з землі. Отже, впливає, що якщо дух повертається до Бога, то він мав бути з Богом до того, як увійшов у людський організм. Якщо бути з Богом у цьому сенсі означає перебувати в небі, то з цього випливає, що якщо «дух», про який тут йдеться, є свідомою істотою, здатною насолоджуватися життям у духовному небі, це означає, що кожен з нас мав перебувати в тому духовному небі до свого народження; інакше не можна було б сказати, що ми «повертаємося», коли помираємо.

Що таке «Дух» насправді

Івритське слово, перекладене тут як «дух», — це *ruach*. Професор Стронг, відомий авторитет у галузі івритської та грецької мов, повідомляє нам, що це івритське слово *ruach* означає «вітер» або

«подих». Це те саме івритське слово, яке перекладено як «подих» у Буття 7:15, де сказано, що ним володіють нижчі тварини. Цитуємо: «Пари всіх істот, що мають в собі подих життя [ruach], прийшли до Ноя і увійшли до ковчега». Якщо вживання слова «ruach» для опису подиху або духу життя в людях ( ) означає, що ми маємо в собі якусь розумну сутність, яка продовжує жити після смерті тіла, то це також означає, що нижчі тварини від природи володіють чимось подібним, нематеріальним, що ніколи не може померти.

Але коли ми міркуємо у злагоді зі Словом Божим, все стає зрозумілим. У книзі Буття 2:7 сказано, що Бог створив людину з пороку землі і «вдихнув у її ніздрі дихання життя». Результатом поєднання тіла з диханням життя, як сказано, є те, що «людина стала живою душею». Очевидно, що коли тіло повертається до землі, а дихання або дух життя повертається до свого первісного джерела — до Бога, який його дав, — це залишає людину в тому ж стані, в якому вона перебувала до народження, тобто в стані неіснування.

Щоб вирішити це питання ще більш остаточно, нам потрібно лише звернутися до Еклезіаста 3:19-21, де знову вживається гебрійське слово *ruach*, і там сказано, що подих [ruach] як людини, так і тварини після смерті йде в одне й те саме місце. Цитуємо: «Бо те, що трапляється з синами людськими, трапляється і з тваринами; одне й те саме трапляється з ними: як один помирає, так і інший помирає; так, всі вони мають один подих [ruach]; так що людина не має переваги над

твариною: бо все є марнота. Усі йдуть в одне місце: усі з пороху, і всі знову повертаються в порох. Хто знає, чи дух людини піднімається вгору [до неба], а дух тварини спускається вниз, до землі?»

Записи Нового Завіту про смерть повністю узгоджуються із записами Старого Завіту. Ісус вказує, що померлі перебувають у стані несвідомості ( ), яку він порівнює зі сном. У Євангелії від Івана 11:1–46 ми маємо дивовижно промовистий опис хвороби, смерті та пробудження Лазаря, близького друга Ісуса. Марта та Марія, сестри Лазаря, також були подругами Учителя, і коли їхній брат захворів, вони послали до Ісуса, сподіваючись, що він негайно прийде їм на допомогу.

Замість того, щоб негайно піти до ліжка свого друга Лазаря, Ісус затримався. Минувши деякий час, він сказав своїм учням: «Наш друг Лазар спить; але я йду, щоб розбудити його зі сну». Учні неправильно зрозуміли це, припускаючи, що Ісус мав на увазі природний сон. Тоді він чітко сказав: «Лазар помер». Пізніше, біля гробниці Лазаря, Ісус звернувся до померлого гучним голосом, кажучи: «Лазарю, вийди», і нам сказано, що «той, хто був мертвий, вийшов». Тут немає жодної згадки про те, що «душа» Лазаря перебувала або в раю блаженства, або в пеклі мук. Згідно з записом, він спав у смерті. Так, Ісус вірив у «сон смерті».

У розповіді про пробудження Лазаря від сну смерті ми підкреслили той факт, що біблійна надія на життя за межами могили полягає в упевненості в тому, що буде воскресіння мертвих, а не в припущенні, що людина володіє вродженою безсмертністю. Апостол Павло повністю погоджується з цим. У 1-му Посланні до Коринтян 15:12-18 він робить висновок, що якщо немає воскресіння мертвих, то «ті, що заснули у Христі, загинули».

У книзі Об'явлення ми також знаходимо ту саму єдність думки щодо несвідомого стану померлих. Наприклад, Автор Об'явлення каже: «Море віддало мертвих, що були в ньому; і смерть та пекло віддали мертвих, що були в них» (Об'явлення 20:13). Ми залишимо тему пекла для подальшого розгляду. Зараз достатньо зазначити той факт, що згідно з щойно процитованим текстом, ті, хто перебувають у біблійному «пеклі», оголошуються мертвими. Це означає, що вони не живі і не мучаться. Текст також розкриває, що надія померлих полягає в тому, що їх виведуть з пекла — воскресять до життя.

Отже, коротко кажучи, відповідь на питання «Де перебувають мертві?» полягає в тому, що вони зараз перебувають у стані несвідомості; що вся надія на життя після смерті зосереджена в біблійній запевненні, що завдяки могутній силі великого Творця, яку проявить божественний Христос під час майбутнього періоду Царства, відбудеться «воскресіння мертвих, як праведних, так і неправедних». Дії 24:15

Брехня сатани

Перш ніж залишити цю частину теми, варто зупинитися на мить, щоб звернути увагу на походження помилкової теорії, яка так широко прийнята як у християнських, так і в нехристиянських релігіях, що «смерті не існує». Якщо Біблія так чітко вчить, що смерть є суворою реальністю і найгіршим ворогом людини, то звідки взялася думка, що вона є другом у тому сенсі, що є лише воротами в інше життя?

Відповідь на це питання міститься в оповіді Книги Буття про гріхопадіння людини та її приречення на смерть. Сатана, злий дух ( ), діючи через змія, під час розмови з матір'ю Євою перед гріхом, що приніс смерть, сказав: «Ви аж ніяк не помрете» (Буття 3:4). Бог же сказав, що покаранням за непокору буде смерть — «ви неодмінно помрете» (Буття 2:17). Свідчення всієї Біблії узгоджується з цим первинним твердженням про те, що буде покаранням за гріх. «Заплата за гріх – смерть», – заявляє Павло. (Римлянам 6:23). «Душа, що грішить, помре», — каже Єзекііль (гл. 18:4). В Об'явленні 20:2,3 ми бачимо думку, що «старий змії», який обдурих матір Єву, відтоді й досі залишається ошуканцем; і історія показує, що це справді так. Протягом століть було зроблено все можливе, щоб підкріпити сатанинську брехню: «Ви точно не помрете». В результаті майже кожен, хто сьогодні намагається вірити в майбутнє існування, ґрунтує свою віру на припущенні, що людина володіє вродженою безсмертністю. Але

Надія за межами могили 9
що Писання говорить про безсмертя? У
наступному розділі розглядаються ці питання.

РОЗДІЛ 2

Чи є людина безсмертною?

Теорія вродженої безсмертності, яка стверджує, що коли те, що ми називаємо смертю, наздоганяє людину, вона стає більш живою, ніж до того, ґрунтується на припущенні, що десь у людському організмі приховане невловиме, нематеріальне й невидиме «я» або інтелект, який називають «душею». Теологи стверджують, що ця душа безсмертна або непідвладна смерті; отже, коли тіло вмирає, цей внутрішній розум, або справжня людина, виривається зі своєї в'язниці людських обмежень і отримує свободу насолоджуватися життям назавжди на набагато вищому рівні існування — якщо, звичайно, це не була злісна душа. В останньому випадку, згідно з традиційною теологією, душа мусить зазнавати невимовних мук у пеклі, що буквально палає вогнем; або, у кращому разі, згідно з римокатолицькою теологією, пройти довгий період у чистилищі, перш ніж зможе насолоджуватися свободою та благословеннями неба.

Вирази «безсмертна душа» та «вічна душа» настільки часто вживаються в релігійних розмовах, що ті, хто не проводив дослідження, вважають за само собою зрозумілим, що це біблійні терміни. З цієї причини для багатьох стане справжньою несподіванкою дізнатися, що цих виразів у Біблії взагалі немає. Традиційна безсмертність людської душі є суто продуктом уяви, що не має жодної біблійної підтримки.

Слова «душа» та її множина «душі» вживаються в Біблії понад п'ятсот разів, але ніде навіть не натякається на те, що людські душі є безсмертними. Навпаки, скрізь, де Біблія порушує тему смерті у зв'язку з душею, вона чітко й ясно заявляє, що душа, так само як і тіло, підлягає смерті. Наприклад, через пророка Господь каже: «Ось, усі душі мої; як душа батька, так і душа сина моя: душа, що грішить, помре» (Єзекиїль 18:4). У Новому Завіті ми читаємо слова Ісуса: «Не бійтеся тих, хто вбиває тіло, але не може вбити душу; бійтеся ж того, хто може знищити і душу, і тіло в пеклі [Гесні]». (Матвія 10:28). Так, навіть ті душі, які потрапляють до біблійного пекла, знищуються, а не мучаться чи змушуються страждати.

Слово «душа» в Старому Завіті перекладено з єврейського слова «*нефеш*». Професор Янг у своїй «*Аналітичній конкорданції Писань*» зазначає, що це слово «*нефеш*» просто означає «тварина» або, у вільному перекладі, те, що має душу, або живе — істота, що відчуває. Це слово вживається в Старому Завіті як стосовно нижчих тварин, так і стосовно людини. У Числах 31:28 воно застосовується до таких тварин, як велика рогата худоба, осли та вівці. Отже, якби ми наполягали на тому, що гебрейське слово «*нефеш*», перекладене в Старому Завіті як «душа», означає безсмертну душу, то ми були б змушені дійти висновку, що нижчі тварини також мають безсмертні душі — висновок, який мало хто прийняв би.

Слово «душа» у Новому Завіті перекладено з грецького слова «псухе». Ми знаємо, що це слово має точно таке саме значення, як і єврейське слово «нефеш», оскільки апостол Петро використовує його для перекладу останнього, коли цитує Псалом 16:10. Цитата апостола міститься в Діяннях 2:27 і звучить так: «Бо Ти не залишиш моєї душі [грецьке «псухе», гебрійське «нефеш»] в пеклі, і не дозволиш Своєму Святому побачити тління». Петро говорить нам, що це пророцтво про смерть і воскресіння Ісуса, що Його душа не була залишена в пеклі.

У Матвія 26:38 Ісус, як повідомляється, сказав: «Душа Моя глибоко сумує, аж до смерті». Це повністю узгоджується з пророчим твердженням щодо Ісуса, яке говорить, що Його душа «стала жертвою за гріх». Так, душа Ісуса померла, і завдяки цій великій жертві душі всього людства викуплені від смерті і, зрештою, воскреснуть із стану смерті.

Інше цікаве вживання грецького слова «псухе» [укр. «душа»] у Новому Завіті міститься в Діях 3:20-23. Тут ми маємо пророцтво, що описує діло відновлення, або воскресіння, яке буде здійснене Месією після Його другого приходу та встановлення Його Царства. Нам сказано, що тоді «кожна душа, яка не послухається [не підкориться] того пророка, буде знищена з-поміж народу». Таким чином, і Старий, і Новий Завіти підкреслюють той факт, що людські душі є смертними, підвладними смерті, і що в кінцевому підсумку всі нечестиві душі мають бути знищені —

а не збережені й мучені, як хотіли б нас переконати віровчення Темних століть.

Створення першої людської душі

Давайте уважно розглянемо процес, за допомогою якого була створена перша людська душа, оскільки це допоможе нам краще зрозуміти, що ж таке душа насправді. Біблійний опис цього наведено в Книзі Буття 2:7, де сказано: «І створив ГОСПОДЬ Бог людину з порошу земного, і вдихнув у ніздрі її дихання життя, і стала людина живою душею».

Зверніть увагу, що душа тут показана як результат, або продукт, з'єднання тіла, або організму, з диханням життя — «людина стала живою душею». Цей уривок не говорить, як помилково припускали багато хто в минулому, що Бог створив людину, а потім вдихнув у неї душу — він, скоріше, заявляє, що під час створення людина «стала» душею, що є зовсім іншим.

По-перше, згідно з записом, організм, або тіло, людини було сформовано — з «пороху землі». Це науково узгоджується з фактами, які ми знаємо сьогодні, оскільки тіло людини повністю складається з різних хімічних елементів, що містяться в землі. Потім у цей організм було вдихнуто «подих життя» — оживляючу силу повітря, яким ми дихаємо, необхідну як для життя людини, так і для життя тварин. Єврейське слово, перекладене тут як «подих», — це «*нешама*», що, за словами професора Янга, буквально означає «подих». Той факт, що його вдихнули в ніздрі

батька Адама, підкреслює, що це був саме подих. Звичайно, ніздрі здаються дивним місцем для розташування безсмертної душі.

Що ж сталося, коли подих життя був вдихнутий у ніздрі цього першого людського організму? Просто те, що він ожив — або, як заявляє текст, «» — «жива душа». Таким чином, «душа» — це насправді те, що є результатом поєднання організму з життєдайними властивостями подиху — «подиху життя». Простою ілюстрацією цього є електричне світло. Організм лампочки з її внутрішнім вакуумом, ниткою розжарення тощо не є світлом; так само і електрика, що протікає через цей організм, не є світлом; але поєднання лампочки з електрикою створює світло. Зруйнують лампочку (організм) або відключить електричний струм (що відповідає подиху життя), і світло згасне; тобто воно перестане існувати, згаснувши.

Так само відбувається з людською душею. Коли тіло пошкоджується внаслідок хвороби або нещасного випадку до такої міри, що воно вже не може функціонувати достатньо добре, щоб реагувати на життєпідтримуючі імпульси дихання життя, душа, або життя, людини «згасає», тобто перестає існувати, вона вмирає. Так само, якщо з будь-якої причини або будь-яким чином подих життя не надходить до тіла, як, наприклад, при утопленні або задушенні, життя також припиняється — душа вмирає.

Звісно, у цьому контексті слід пам'ятати, що велика таємниця життя, зовнішні прояви якої ми

здатні певною мірою досягнути, перебуває у руках Творця. Він є великим Творцем не лише людини, а й нижчих тварин. Він є для всього життя на землі тим, чим сонце є для всього природного світла; тобто, він є джерелом. Людині неможливо створити організм, наповнити його частиною земної атмосфери і змусити його жити. Буквальне повітря є подихом життя як для людей, так і для нижчих тварин, оскільки воно є посередником Творця, через який ( ) принцип життя передається всім живим істотам на землі.

Однак цей життєвий принцип не є розумом, а лише силою Бога, завдяки якій існує все життя. У Буття 7:15,22 сказано, що цей самий подих життя є надбанням нижчих тварин.

Продовжуючи наше дослідження, ми виявимо, що причина, через яку Біблія дарує надію на майбутнє та вічне життя людям, які дотримуються Божого закону, полягає в тому, що Творець має намір і надалі передавати їм принцип життя, а не в тому, що Він спочатку вклав у їхній організм щось, що є захистом від смерті.

Надія на безсмертя

Як уже зазначалося, вираз «безсмертна душа» у Біблії взагалі не зустрічається. Слово «безсмертний» вживається лише один раз у всій Біблії, і в цьому єдиному випадку воно стосується Господа, а не людини. Цитуємо: «Тепер Царю вічному, безсмертному, невидимому, єдиному мудрому Богу, честь і слава на віки віків» (1 Тимофія 1:17). У 1 Тимофія 6:16 ми маємо уривок,

подібний до попереднього, в якому вживається слово «безсмертя». Цей текст також говорить про Господа і звучить так: «Який єдиний має безсмертя, що мешкає у світлі, до якого жодна людина не може наблизитися; якого жодна людина не бачила і не може побачити, якому честь і сила вічна». Ці два уривки з Писання повинні вирішити питання про те, чи є людина за своєю природою безсмертною істотою.

Слово «безсмертя» вживається ще чотири рази в Біблії, і в кожному випадку воно описує майбутню умовну нагороду для тих, хто в цьому житті вірно йде слідами Учителя. І саме тут давайте ще раз підкреслимо той факт, що ми не намагаємося довести, що для людей немає майбутнього життя, а скоріше те, що вся надія на майбутнє життя, згідно з Біблією, ґрунтується на тому, що має відбутися воскресіння мертвих, а не на припущенні, що ми за своєю природою безсмертні, а отже, не можемо померти.

Ми поки що залишимо загальну тему воскресіння, зупинившись тут лише настільки, щоб зазначити чотири місця Писання, які стосуються надії християн на возвеличення до безсмертя з Господом. У Римлянам 2:7 читаємо: «Тим [християнам], хто, терпеливо продовжуючи робити добро, шукає слави, честі та безсмертя, — вічне життя». Цей текст показує, що безсмертя зараз не є надбанням християнина, а є тим, чого слід прагнути, «терпеливо продовжуючи робити добро».

У 1 Коринтян 15:53 ми читаємо: «Бо це тлінне мусить одягнутися в нетлінне, а це смертне мусить одягнутися в безсмертя». Тут нам сказано, що «безсмертя» — це якість, яку, якщо її коли-небудь можна буде мати, треба «одягнутися». Апостол чітко каже, що зараз ми є «смертними» істотами. Наступний вірш говорить: «Тож коли це тлінне одягне нетлінне, а це смертне одягне безсмертя, тоді збудеться написане: «Смерть поглинута перемогою».

У Біблії є лише один інший текст, у якому з'являється слово «безсмертя», а саме 2 Тимофія 1:10. Він звучить так: «Але тепер це стало явним через явлення нашого Спасителя Ісуса Христа, який знищив смерть і вивів на світло життя та безсмертя через Євангеліє». З цього уривка випливає, що до Першого приходу нашого Господа ніхто навіть не мав можливості прагнути безсмертя, як це заохочується церкві цього віку Євангелія. Крім того, це показує, що вся надія на життя і безсмертя зосереджена в Ісусі та в Його викупній праці.

РОЗДІЛ 3

А що щодо пекла?

Доктрина християнської віри, яка була сильно спотворена забобонами темних століть, стосується покарання тих, хто не дотримується божественного закону. Ми бачили, що Біблія чітко вчить: «Заплата за гріх — смерть» (Римлянам 6:23). Ми виявили, що біблійне визначення смерті — це стан несвідомості, який символічно описується як сон. Ми також виявили, що смертна кара стосується «душі», або цілісної істоти, і не обмежується лише розпадом людського організму. З огляду на ці прості, але чітко викладені істини Біблії, багато хто, природно й справедливо, поцікавиться вченням про вічні муки для нечестивих.

Відповідь на цю очевидну складність стає зрозумілою, коли ми усвідомлюємо, що теорія вічних мук є суто вигаданим догматом і не має жодної підтримки у Святому Писанні. Правда, Біблія дійсно багато говорить про пекло, навіть вираз «пекельний вогонь» можна знайти у священному тексті; проте, після дослідження виявляється, що біблійне пекло зовсім не є місцем мук, а є лише станом померлих; і цей стан, як ми виявили, є станом несвідомості.

Звісно, всім відомо, що всі переклади Біблії зроблені з єврейських рукописів Старого Завіту та грецьких рукописів Нового Завіту. Отже, щоб мати чітку фактичну основу, на якій можна базувати висновки щодо цього важливого питання, що

стосується божественного задуму та плану, необхідно проконсультуватися з авторитетами з єврейської та грецької мов щодо фактичного значення різних стародавніх слів, які перекладаються як «пекло». Зробивши це, ми одразу отримуємо величезний потік дивовижної інформації.

Ми бачимо, наприклад, що в усьому Старому Завіті є лише одне гебрейське слово, яке перекладається як «пекло», і це слово — «шеол». Це слово зустрічається загалом 65 разів. Іноді його перекладають як «могила», іноді — як «пекло», а іноді — як «яма». Доктор Джеймс Стронг, професор гебрейської та грецької мов, визначає «шеол» як «світ мертвих». Але щоб дійти остаточного висновку щодо точних умов, що існують у цьому «світі мертвих», необхідно звернутися до самої Біблії.

Івритське слово «шеол» зустрічається в Еклезіаста 9:10, де воно перекладається як «могила». Цитуємо: «Що б не робила твоя рука, роби це з усією силою, бо в могилі [*шеолі*], куди ти йдеш, немає ні роботи, ні задуму, ні знання, ні мудрості». Це натхненне визначення єврейського слова «шеол» — єдиного слова, перекладеного як «пекло» у Старому Завіті. Воно чітко вказує, що цей «світ мертвих» — це тихий, сплячий світ, у якому немає ні знання, ні свідомості. Протягом чотирьох тисяч років, від створення Адама до Першого приходу Ісуса, Єгова не використовував жодного іншого слова, окрім цього, щоб описати стан померлих. Якщо вічні муки є покаранням за

гріх, чи не було б надзвичайно жорстоким і несправедливим тримати людей у невіданні щодо цього протягом такого тривалого періоду?

Добрий пророк Йов знав, що «шеол» — це стан несвідомості, порівняний зі сном, і саме тому, коли він так гостро страждав як душевно, так і фізично, він просив Господа дозволити йому зійти в цей стан. Так, Йов молився, щоб потрапити до біблійного пекла. У його молитві сказано: «О, якби Ти сховав мене в могилі [*шеолі*], якби Ти приховав мене, доки не мине Твій гнів, якби Ти призначив мені певний час і згадав про мене!» Зверніть увагу, що Йов хотів потрапити до «шеолу», щоб уникнути Божого гніву. Як це відрізняється від доктринальної теорії, згідно з якою пекло — це місце, де Бог найжорстокіше виливає Свій гнів на всіх, хто туди потрапляє! Ще один момент, на який слід звернути увагу, — це те, що Йов був вірним слугою Господа, проте він очікував, що після смерті потрапить до біблійного пекла. Що це може означати?

Уважне вивчення всіх текстів Старого Завіту, в яких з'являється слово «шеол», покаже, що цей «світ мертвих» — це стан, у який після смерті потрапляють і добрі, і злі, і святі, і грішники. Однак це не обов'язково постійний стан смерті. Насправді Йов не очікував залишитися у смерті, тому на завершення своєї молитви він попросив Господа згадати про нього, покликавши його з «*шеолу*». Він ставить запитання: «Якщо людина помре, чи буде вона жити знову?», а потім відповідає на своє запитання, підтверджуючи

свою надію на воскресіння, таким чином: «Ти покличеш, і я відповім Тобі: Ти матимеш бажання до діла Твоїх рук». Йов 14:13-15

Лише один раз у Старому Завіті поняття болю пов'язується зі словом «пекло», а саме у Псалмі 116:3, де сказано: «Смуток смерті оповив мене, і муки пекла [шеолу] охопили мене». У цьому уривку говорить Давид, і хоча він іноді піддавався спокусі, проте завдяки відданості свого серця Творцю його називали людиною «за серцем Божим» (Дії 13:22). Звичайно, така людина не могла б зазнати мук пекла, описаного в віровченні. Що ж тоді він має на увазі, коли каже: «Болі пекла охопили мене»?

Значення слів Давида в цьому тексті стає очевидним, коли ми враховуємо контекст. Він розповідає, як Господь врятував його від смерті, хоча він був настільки хворий, що міг померти. «Муки пекла», про які він згадує, — це, очевидно, біль і страждання, пов'язані з процесом вмирання — хвороба, яка зрештою призвела до смерті пророка, хоча на деякий час він був від неї врятований. З цієї точки зору ми бачимо, що всі страждання у світі, які зрештою призводять до смерті, можна справедливо вважати «муками пекла», оскільки вони завершуються станом смерті, «шеолом», біблійним пеклом.

Пекло в Новому Завіті

Грецьке слово «адес» використовується в Новому Завіті для перекладу єврейського слова «шеол» при цитуванні Старого Завіту. Цікавим

прикладом цього є Дії 2:27, де сказано: «Бо Ти не залишиш моєї душі в пеклі [адесі], і не дозволиш, щоб Твій Святий побачив тління». Ці слова є цитатою з 16-го Псалма, де, згідно з натхненним свідченням апостола Петра ( ), пророк Давид передбачив смерть і воскресіння Ісуса. У цьому пророцтві Давид використовує гебрійське слово «шеол», а при перекладі апостол використовує грецьке слово «хадес». З цього ми знаємо, що «aїд» у Новому Завіті має те саме значення, що й «шеол» у Старому Завіті. Оскільки пророк у Еклезіяста 9:10 визначає «шеол» як стан несвідомості, здається, немає місця для сумнівів щодо значення слова «пекло» у Новому Завіті.

Пророцтво Давида з Псалма 16:10, яке, як зазначалося раніше, Петро тлумачить як таке, що стосується смерті та воскресіння Ісуса, є особливо цікавим, оскільки воно поміщає Ісуса в біблійне пекло на час його смерті. Таким чином, очевидно, що біблійне пекло не є тим місцем, яким його зображувала теологія темних століть; адже, безперечно, ми не можемо уявити собі, що Ісус потрапив у місце тортур. Але коли ми згадуємо, що біблійне пекло — це стан або стан смерті, ми можемо зрозуміти, чому Ісусу було необхідно піти до пекла. Біблія чітко вказує, що Ісус, у своїй спасительній справі для людства, зайняв місце грішника у смерті, що він став викупом, або відповідною ціною, за гріхи світу. Роблячи це, він скуштував «смерть за кожного», отже, увійшов у стан смерті, біблійне пекло. — Ісаїя 53:3-10; 1 Тимофія 2:3-6; Євреїв 2:9

Повернення з пекла

Щоб повністю переконатися, що біблійне пекло не є місцем вічних мук, як хоче нас переконати традиційна теологія, звернімося до Об'явлення 20:13 і 14. У цьому уривку грецьке слово «адес», перекладене як «пекло» ( ), вживається в Біблії востаннє. Цитуємо: «Море видало мертвих, що були в ньому, і смерть та пекло [*hades*] видали мертвих, що були в них, і кожного судили за його ділами. І смерть та пекло [*hades*] були кинуті в озеро вогню. Це є друга смерть».

Вивчаючи наведений вище уривок, ми бачимо три важливі факти: по-перше, біблійне пекло не обов'язково є постійним місцем перебування ні нечестивих, ні праведних, оскільки сказано, що воно віддає своїх мертвих. По-друге, біблійне пекло не є озером вогню. По-третє, ті, про кого тут сказано, що вони були в пеклі, перебували там мертвими, а не живими, страждаючи від нібито мук темної безодні проклятих.

Як уже зазначалося, це останнє згадування пекла в Біблії, і тут ми бачимо, що воно описане як місце або стан, повністю позбавлене своїх мешканців, а потім спалене або знищене в символічному озері вогню. Вогонь є одним із найбільш руйнівних елементів, відомих науці, і тут він використовується Господом для зображення або символізації того факту, що пекло, стан смерті, який став наслідком гріха наших перших батьків у Едемі, нарешті буде знищено. 1 Коринтян 15:26

Ключі від пекла

У 1-му розділі 1-ї глави Книги Об'явлення сам Ісус звертає нашу увагу на те, що пекло зрештою мусить віддати своїх померлих, такими словами: «Я є Той, хто живе і був мертвий; і ось, Я живий навіки віків, амінь; і маю ключі від пекла та від смерті». Ключі використовуються для відмикання дверей або воріт. Ісус придбав ці символічні ключі від пекла та смерті своєю власною смертю. Це надає Йому божественну владу відчиняти велику в'язницю смерті та визволяти її в'язнів; і в уривку, який проголошує, що «смерть і пекло видали мертвих, що були в них», саме це і показано як те, що відбувається.

Те, що Ісус тепер володіє божественним правом воскрешати мертвих, також вказує апостол Павло в Римлянам 14:9, де написано: «З цією метою Христос і помер, і воскрес, і ожив, щоб бути Господом і мертвих, і живих». Як Господь мертвих, Він обіцяв використати Свою офіційну владу і силу, «ключі від пекла», щоб повернути світ до життя. У цьому полягає сенс власних слів Учителя, записаних у Євангелії від Івана 5:28,29: «Не дивуйтеся цьому, бо настає година, коли всі, хто в гробах, почують Його голос і вийдуть: ті, хто чинив добро, до воскресіння життя, а ті, хто чинив зло, до воскресіння на суд».

За цим виведенням мертвого світу з «шеолу», або *аїду*, слідуватиме, як зазначено в Об'явленні 20:14, знищення пекла. Це не була нова думка для авторів Нового Заповіту, бо про це було

пророковано задовго до того в Старому Заповіті. Через пророка Осію Господь каже: «Я викуплю їх із влади могили; я визволю їх від смерті: О смерте, я буду твоїм казом; о могило [шеоле], я буду твоїм знищенням; покаяння буде приховане від моїх очей». (Осія 13:14). Зверніть увагу на благословенну впевненість, дану в цьому уривку: «Покаяння буде приховане від моїх очей». Тобто, Господь вирішив знищити смерть і пекло, і це, безсумнівно, буде славним завершенням Його люблячого задуму щодо грішного людства.

Багач у пеклі

Ті, хто наполягає, що грецьке слово «адес» у Новому Завіті означає місце нескінченних мук, а не стан несвідомості у смерті, як це так чітко вчить Біблія, наводять притчу про багатія та Лазаря, щоб довести свою тезу. Звичайно, це правда, що слово «пекло» у цій притчі є перекладом слова «хадес»; але ретельне й неупереджене вивчення цього оповідання покаже, що його не можна послідовно використовувати для доведення того, що добрі люди після смерті потрапляють у місце блаженства, тоді як злі люди відправляються у місце тортур.

Професор Бенджамін Вілсон, автор перекладу Нового Завіту «*Emphatic Diaglott*», знаючи, що «хадес» не означає місце мук, був здивований тим, як це слово вживається в цій притчі, тому він подає примітку, в якій наводить докази того, що вся притча може бути вставкою і насправді взагалі не є частиною священних писань. Чи це правда,

ми не можемо сказати, однак, якщо розглядати цей розповідь у світлі того, що це притча, а не виклад буквальних фактів, здається, немає необхідності сумніватися в її автентичності. Щоб ми могли чітко уявити собі деталі притчі, ми пропонуємо уважно перечитати розповідь, що міститься в Луки 16:19-31.

Дивно, якщо сприймати буквально

Згідно з теологією темних століть, ця притча має вчити, що всі добрі люди, які вірять у Христа, після смерті потрапляють до раю, а всі злі люди, які не приймають Христа в цьому житті, після смерті потрапляють до місця вічних мук. Однак, як би дивно це не здавалося, ретельне вивчення притчі показує, що в ній взагалі нічого не сказано ні про добрих, ні про злих людей; також нічого не сказано про рай. Все, що сказано про нібито добродішного чоловіка з притчі, — це те, що він був бідним і покритим виразками, що він їв крихти, які падали зі столу багатія, і що собаки лизали його виразки. Про багатія розповідається лише те, що він жив розкішно, носив гарний одяг і дозволяв бідняку лежати біля своїх воріт.

Також, згідно з притчею, хворий жебрак не потрапив до раю, коли помер, а був перенесений ангелами до «лона Авраама». Якщо це твердження є буквальним фактом, то це виключає можливість того, щоб хтось інший коли-небудь був благословенний подібною нагородою після смерті, оскільки в лоні Авраама не було б місця для більше ніж одного хворого жебрака. З іншого

боку, якщо лоно Авраама розуміти як символ раю, а жебрака — як представника тих, хто гідний раю, то єдина надія для кожного з нас полягає в тому, щоб перед смертю стати бідним жебраком, покритим виразками, — так, і щоб собаки лизали наші виразки.

У цій притчі є багато інших суперечностей, якщо розглядати її у світлі традиційної теології. Насправді, у ній немає жодного елемента, який би хоча б гармоніював із теорією, що християни після смерті потрапляють до раю, а невіруючі — до місця мук. Єдиний момент у цій розповіді, за який схопилися теологи, щоб підкріпити догму про тортури, що ганьбить Бога, — це те, що, як кажуть, після смерті багач опинився в оточенні мучних полум'я. Але що ж міг мати на увазі Ісус під цією дивною розповіддю?

Ми вже згадували, що цей уривок із Писання є притчею. Саме в цьому полягає розгадка його справжнього змісту. У притчі сказане не слід розуміти буквально. Ми, можливо, не зможемо догматично визначити, чого саме Ісус хотів навчити цією притчею, але те, що в ній на перший план висунуто «отця Авраама», здається, вказує на те, що вона якимось чином пов'язана з досвідом природних нащадків Авраама, оскільки саме вони в часи Ісуса називали Авраама своїм батьком (Матвія 3:9; Івана 8:33, 39; Римлян 4:1). Тому видається розумним зробити висновок, що багатий чоловік у притчі покликаний ілюструвати єврейський народ. Це не є рідкісним символізмом,

оскільки навіть сьогодні ми маємо «Дядька Сема», який уособлює Сполучені Штати.

Єврейський народ був царським народом в очах Бога, обраним Ним як канал, через який Його обіцяні благословення мали текти до всіх інших народів. Цей царський статус природного насіння Авраама був представлений у притчі пурпуровим одягом багатія. Він також носив тонке полотно, що ілюструвало типову праведність, яка прийшла до євреїв завдяки їхнім зусиллям дотримуватися Мойсеєвого Закону та через жертви, що приносилися у шкіні ( ). Завдяки всім багатим обіцянкам, даним їм, вони щодня жили розкішно, як і зазначено в притчі. Дійсно, саме багаті благословення Господа для них виявилися для них каменем спотикання. Павло, цитуючи Псалом 69:22, каже: «Нехай їхній стіл стане для них пасткою, пасткою, каменем спотикання та відплатою». Римлянам 11:9

Жебрак у притчі, здається, є влучною ілюстрацією язичників за часів Першого приходу Ісуса. З точки зору Божої милості вони справді були бідними. Усі обіцянки були дані євреям і через євреїв. Будь-який язичник до того часу, який бажав благословень істинного Бога, мав стати євреєм, прийнявши юдаїзм. Для євреїв язичники були «собаками», негідними будь-якої особливої уваги.

Статус як євреїв, так і язичників значно змінився незабаром після розп'яття та воскресіння Ісуса. Євреї відкинули та розіп'яли свого Месію і, як

наслідок, були позбавлені Божої благодаті. У цьому сенсі вони померли. Вони втратили своє особливе становище перед Господом і як народ пішли в небуття. Але як народ вони продовжували жити; і від того дня й дотепер полум'я переслідувань майже постійно охоплювало їх.

Жебрак також помер; тобто язичники перестали бути народом, якого Бог повністю ігнорував, натомість Божа ласка поширилася на них, і всі, хто увірував, були, символічно кажучи, перенесені в лоно Авраама ( ). Вони стали спадкоємцями обіцянок, даних Аврааму та через нього. Щодо цього Павло каже: «Писання, передбачаючи, що Бог виправдає язичників [неєвреїв] через віру, проповідувало Аврааму ще до Євангелія» (Галатів 3:8). Хоча протягом усього віку Євангелія окремі євреї могли стати християнами і таким чином стати духовними дітьми Авраама, божественне провидіння так розпорядилося, що язичники стали особливими одержувачами його благовоління в цьому плані — вони зайняли місце головного благовоління, як це ілюструє «лоно Авраама».

Так само, як багач у притчі благав Авраама послати Лазаря з краплею води, щоб охолодити його язик — полегшити його страждання, — так і протягом століть євреї як народ не раз благали Бога послати їм допомогу через християнські джерела! Але труднощі та переслідування тривали. Дійсно, протягом усього цього довгого періоду між євреями та духовно обдарованими язичниками існувала велика прірва — прірва, яку

неможливо було подолати. Однак ніщо в притчі не вказує на те, що ці муки багатія мали тривати вічно. Інші місця Писання чітко показують, що саме зараз настав час, коли єврейський народ має бути відновлений на своєму колишньому місці божественної милості як природне насіння Авраама.

Ще одним цікавим моментом у притчі є те, що «п'ять братів», згаданих багатим чоловіком, також мали Авраама за свого батька. Коли народ був визволений з вавилонського полону за указом перського царя Кіра, за 500 років до Першого Пришестя нашого Господа, ті, хто повернувся до Палестини, були переважно з двох племен, хоча повернулися й дехто з усіх племен. (2 Хроніки 36:20-23; Ездра 2:1). Якщо цей один багатий чоловік символізував два племені, то інші десять племен, більшість з яких не мала можливості безпосередньо познайомитися з вченням Месії під час Його першого приходу, можуть бути правильно представлені п'ятьма братами.

Таким чином, кожна деталь притчі виявляється гармонійною як з Біблією, так і з історичними фактами; тоді як якщо ми спробуємо розглядати її як буквальне твердження, покликане показати остаточну нагороду праведних, це буде вкрай непослідовним і абсурдним. Не тільки це, але це означало б, що Біблія є суперечливою та ненадійною, оскільки, як ми вже бачили, «шеол» у Старому Завіті та «*аїд*» у Новому Завіті конкретно визначені як стани, де немає знання, тоді як у цій притчі говориться про муки в *аїді*. Все стає

зрозумілим, коли ми усвідомлюємо, що тут йдеться про національну смерть, тоді як народ цієї нації продовжує жити та зазнавати переслідувань.

Незгасаючі черв'яки — незгасимий вогонь

Хоча «шеол» є єдиним словом у Старому Завіті, яке перекладається як «пекло», «aïd», його грецький еквівалент, не є єдиним словом, яке перекладається як «пекло» у Новому Завіті. Неподалік від стародавнього Єрусалима була долина, в якій спалювали трупи та інші відходи міста; і кажуть, що сірку використовували як допоміжний засіб у цій роботі з знищення — ймовірно, як дезінфікуючий засіб. Це місце називалося на івриті « » (Долина Гінном), а греки називали його «Геєна». Отже, це грецьке слово «Геєна» вживається кілька разів у Новому Завіті і часто перекладається як «пекло». Кажуть, що трупи певних злочинців, яких євреї вважали негідними воскресіння, кидали в Геєну; тому Ісус використовує це слово, щоб описати стан вічного знищення, до якого зрештою потраплять повністю свідомі грішники.

Це слово «Геєна» перекладено як «пекло» у Марка 9:43-48, де сказано: «Якщо твоя рука спокушає тебе, відрубай її: краще тобі увійти в життя калікою, ніж, маючи дві руки, потрапити в пекло, у вогонь, що ніколи не згасне: де черв'як їхній не вмирає, а вогонь не згасає. І якщо твоя нога спокушає тебе, відріж її: краще тобі увійти в життя з однією ногою, ніж маючи дві ноги бути кинутим у пекло, у вогонь, що ніколи не згасне: де

черв'як їхній не вмирає, а вогонь не згасає. І якщо твоє око спокушає тебе, вирви його: краще тобі увійти в Царство Боже з одним оком, ніж маючи два ока, бути кинутим у пекельний вогонь: де черв'як їхній не вмирає, а вогонь не гасне».

У кожному випадку в наведеному вище уривку слово «пекло» є перекладом грецького слова «Гесна» і, отже, явно є алюзією на символічне значення руйнівних наслідків вогнів, що безперервно горіли в долині Гінном. Загальна картина є скоріше картиною руйнування, ніж мук. Навіть згадка про черв'яків, що не вмирають, підсилює цю картину руйнування, оскільки ці черв'яки, безсумнівно, є тими, що заповняють усі мертві туші. Перекладачі цього уривка, звичайно ж, вірили в теорію вічних мук і зробили все, що могли, щоб надати нам переклад, який, здавалося б, підтверджував би їхні забобони. Отже, «негасимий» вогонь і «негинучі черв'яки» надають тексту такого вигляду, що переконує деяких у тому, що вічні муки у вогняному пеклі дійсно мають бути долею нечестивих.

Однак, якщо ми просто скористаємося здоровим глуздом, то побачимо, що цей уривок зовсім не ставить перед нами жодної проблеми такого роду. Будь-який вогонь, що повністю спопеляє те, що горить, правильно називати вогнем, що не гасне. Вогонь, який продовжує горіти, доки не спопелиться весь доступний горючий матеріал, є вогнем, що не гасне, але це не вічний вогонь. Отже, Ісус тут ілюстрував той факт, що грішники не зможуть уникнути повної

кари за гріх, якою є смерть, або знищення — що вогні знищення не згаснуть. Також, що у випадку, якщо символічний вогонь з якоїсь причини не завершив би роботу знищення, це зробили б вічно присутні «черв'яки». Отже, з будь-якої точки зору ми бачимо, що Учитель тут використовував символ знищення, що знову підтверджує єдине свідчення Писань про те, що «заплатою за гріх є смерть». Римлянам 6:23

Решта цього уривка з Писання також є символічною. Очі, руки та ноги людини цінуються найбільше через їхню корисність, і пропозиція Ісуса, щоб християнин розлучився з ними, аніж втратив вічне життя, є лише іншим способом сказати, що ми повинні бути готові піти на будь-яку жертву в цьому житті, аніж поставити під загрозу наше вічне існування.

Перше застосування цього уривка, очевидно, стосується лише християн — тих, хто уклав завіт слідувати слідами Ісуса, — хоча той самий принцип застосовуватиметься до свідомо нечестивих під час Тисячоліття. Християни зараз перебувають на випробуванні на все життя, і найпевніший шлях до перемоги — це жертва всього в служінні Богу.

Ісаія 66:24 описує знищення свідомих грішників під час Тисячоліття мовою, схожою на ту, яку використовував Учитель. Ісус, можливо, цитував цей уривок, застосовуючи символіку знищення до тих, хто зараз перебуває на випробуванні за життя. Ми цитуємо: «Вони вийдуть і побачать

трупі тих людей, що згрішили проти Мене, бо черв'як їхній не вмере, і вогонь їхній не згасне, і вони стануть огидою для всякої плоті».

Дим їхніх мук

Об'явлення 14:10,11 іноді цитують як доказ вчення про муки. Ця частина Писання звучить так: «Вони питимуть вино гніву Божого, налитого без домішок у чашу Його гніву; і будуть мучитися у вогні та сірці перед святими ангелами та перед Агнцем; і дим їхніх мук піднімається на віки віків; і не мають спокою ні вдень, ні вночі ті, хто поклоняється звірові та його образу, і кожен, хто приймає знак його імені».

Якщо Господь мав на меті, щоб вищезазначений уривок був буквальною викладом фактів, то небагато хто з людства повинен особливо турбуватися з цього приводу, адже кажуть, що муки чекають на тих, хто поклоняється або звіру, або образу звіра. Хоча деякі в язичницьких краях поклонялися звірам, мало хто, якщо взагалі хтось, коли-небудь поклонявся буквальному звіру, такому як описано тут — звіру, схожому на леопарда, з лапами ведмедя, пащею лева, з сімома головами та десятьма рогами (Об'явлення 13:1,2). Цей уривок є ще більш загадковим з буквальної точки зору, коли ми звертаємо увагу на те, що муки відбуваються в присутності святих ангелів, що легко можна тлумачити як «на небі». Безумовно, такий стан речей на небі зробив би це місце зовсім іншим, ніж багато хто уявляв собі.

Книга Об'явлення є книгою символів, і цей уривок не є винятком із цього правила. «Звір» тут, очевидно, є фальшивою релігійно-політичною системою, яка вимагає поклоніння від людей; а символічно представлена думка полягає в тому, що ті, хто заявляє, що слідує за Агнцем і поклоняється істинному Богу, але замість цього віддає вірність цьому звіру, мають зазнати різних видів неприємностей, розділяючи страждання, які спіткають усі фальшиві системи під час великого «часу лиха», яким цей вік нарешті закінчиться. У цьому уривку немає нічого, що вказувало б на те, що муки відбуваються після смерті.

«Дим» їхніх мук, очевидно, є символічним способом сказати, що свідчення або спогад про їхні муки назавжди залишатимуться нагадуванням про наслідки поклоніння чомусь або комусь, окрім істинного Бога. Незалежно від того, що можуть означати всі деталі цього уривка, його, безумовно, не можна послідовно використовувати для доведення теорії «темних століть» про вічні муки нечестивих.

Як буде мучитися сатана

Деякі, прагнучи «довести» вчення про вічні муки, схопилися за вислів з Об'явлення 20:10, стверджуючи, що він підтримує теорію мук. Ми цитуємо: «Диявол, що їх зводив, був кинутий у озеро вогню й сірки, де знаходяться звір і лжепророк, і будуть мучитися день і ніч навіки віків». Ми вже бачили, що Біблія робить чітке розрізнення між «озером вогню» та «пеклом», або

аїдом, оскільки сказано, що останній буде кинутий у перше. (Об'явлення 20:14). Це «мучення», яке, як кажуть, спіткає Сатану, очевидно, обмежується ним і не може стосуватися тих, хто визволений з пекла і кому, як кажуть, «витруть сльози». Об'явлення 21:4

Як же тоді буде мучитися Сатана? Чи можна застосувати до нього теорію «темних віків», якщо не до когось іншого? Ми не думаємо так. Грецьке слово, перекладене тут як «мучитися», за словами професора Стронга, походить від грецького слова «*basanos*», буквально значення якого він подає як «пробний камінь». Те саме слово перекладено як «мучений» у 2 Петра 2:8, де нам розповідається про вплив нечестивих вчинків содомлян на душу праведного Лота. У випадку з Лотом, очевидно, йдеться про те, що він щодня, порівнюючи, пізнавав жахливі наслідки безбожного життя.

Щоб правильно зрозуміти, як диявол буде «мучитися», корисно розглянути пророцтво про «*»* (Ісаїя 14:15-17). Цитуємо: «Та ти будеш скинутий до пекла [*шеолу*], до краю ями. Ті, хто бачитимуть тебе, пильно дивитимуться на тебе і розглядатимуть тебе, кажучи: Чи це той чоловік, що змушував землю тремтіти, що потрясав царства; що зробив світ пустелею і знищив його міста; що не відкривав дому своїх в'язнів [*смерті*]?»

Порівнюючи це пророцтво щодо знищення Сатани з твердженням Одкровенника про його

«муки», стає зрозуміло, що диявол має стати вічним прикладом жахливих наслідків бунту проти Бога, що протягом віків вічності врятовані люди будуть продовжувати зневажати його. Не те, щоб сам диявол усвідомлював це зневаження. Це не є необхідним у значенні тексту. Наприклад, у нашому повсякденному мовленні ми іноді чуємо, як про когось, кого не любили в його спільноті, кажуть: «Тепер, коли той чоловік помер, нехай спочиває, бо нічого не можна досягти, продовжуючи говорити про нього».

Насправді, звичайно, ніщо з того, що ми можемо сказати чи зробити, жодним чином не вплине на того, хто помер, так само як вічна ганьба, що буде накладена на Сатану, не вплине на нього, коли він буде остаточно знищений у вогняному озері; проте люди не дадуть йому спокою; вони продовжуватимуть ставити його як приклад жахливих наслідків злого, егоїстичного шляху. Таким чином, божественне дозвіл на зло виявиться вічним благословенням для всіх охочих і слухняних членів людської сім'ї, ставши критерієм, за яким усі зможуть розрізнити добро і зло. Безсумнівно, більшість обере добро.

РОЗДІЛ 4

Духи та спиритизм

«Бо й Христос один раз постраждав за гріхи, праведний за неправедних, щоб привести вас до Бога. Він був умертвлений у тілі, але оживлений у Дусі. Оживившись, він пішов і проповідував ув'язненим духам — тим, хто колись був неслухняний, коли Бог терпляче чекав у дні Ноя, поки будувався ковчег. У ньому лише кілька людей, усього вісім, були врятовані через воду». 1 Петра 3:18-20

Те, що істину Божого Слова неможливо правильно зрозуміти й оцінити, не врахувавши всього його свідчення з певної теми, добре ілюструють кілька тверджень щодо стану й місцезнаходження Ісуса в проміжок часу між Його смертю та воскресінням.

У старозавітному пророцтві про Ісуса, яке цитує апостол Петро і застосовує до смерті та воскресіння Учителя, сказано, що Ісус перебував у пеклі. (Псалом 16:10; Дії 2:27-32). Через неправильне розуміння того, що сам Ісус сказав злодієві на хресті, багатьох привели до переконання, що він пішов до «раю» в ту ж мить, коли помер; а з поверхневого прочитання нашого нинішнього тексту впливає, що він пішов кудись, щоб проповідувати «духам у в'язниці».

У попередній дискусії ми дізналися, що біблійне пекло — це стан смерті; що «шеол» у Старому Завіті та «aїd» у Новому Завіті — це слова з « »,

які описують стан повної несвідомості. (Еклезіаст 9:10). Оскільки Ісус помер як викуп, або заступник, за батька Адама та його рід, таким чином зайнявши місце грішника, тому було необхідно, щоб він увійшов у цей стан смерті, біблійне пекло.

«Він мав могилу серед безбожних», — проголосив пророк про Ісуса (Ісаїя 53:9). Саме з огляду на цей основний факт біблійної істини ми маємо прагнути зрозуміти все інше, що Святе Слово може сказати про місцеперебування Ісуса в період між Його смертю на хресті та воскресінням з мертвих на третій день після цього.

Щоб чітко зрозуміти, як Ісус міг проповідувати «духам у в'язниці» в той час, коли інші місця Писання показують, що він був у несвідомому стані смерті, необхідно спочатку визначити, хто були ті «духи», яким він проповідував. Саме цю інформацію дає нам Петро словами: «ті, хто колись давно були неслухняні, коли Бог терпеливо чекав у дні Ноя».

Тож він пішов і проповідував духам у в'язниці — тим, хто давно не послухався Бога, коли Бог терпляче чекав, поки Ной будував свій ковчег.

У своєму другому посланні Петро надає нам ще більш чітку ідентифікацію «духів», кажучи: «Якщо Бог не пощадив ангелів, що згрішили, але скинув їх у пекло і віддав їх у ланцюги темряви, щоб зберегти їх для суду; і не пощадив стародавнього світу, але пощадив Ноя, восьму особу, проповідника праведності, наславши потоп на світ безбожних». 2 Петра 2:4,5

З наведеного вище цитату видно, що «духи», яким проповідував Ісус, були певною групою «ангелів», які були неслухняні Богу під час потопу. Апостол Юда також згадує цих самих істот, називаючи їх «ангелами» і описуючи їхній особливий гріх як те, що вони «не зберегли свого первісного стану». Юда також пояснює, як і Петро, що ці «ангели» зараз ув'язнені, додаючи, що вони перебувають у «ланцюгах темряви», чекаючи на суд великого дня. Юда 6

Отже, ці «духи в ув'язненні» не є «духами» чи «привидами» людей, які померли, а є духовними істотами на ангельському рівні існування. Це важлива істина, яку завжди слід пам'ятати.

Ми розуміємо, що земний рівень Божого творіння є для нас видимим і зрозумілим; існують різні рівні існування, від найнижчої форми «одноклітинного» життя аж до людини, яка у своїй досконалості була царем цієї матеріальної, або земної, сфери. Писання показує, що ця ж різноманітність у божественному творінні поширюється на вищу сферу, далеко за межі того, що нам видно, що над людиною, найвищим із Божих земних створінь, існує духовний світ; і що в цьому духовному світі, так само як і в природному, існують різні ряди істот, такі як ангели, херувими тощо.

Щодо людини псалмист заявляє: «Ти зробив його трохи нижчим за ангелів» (Псалом 8:5). Коли Ісус прийшов на землю, щоб померти як Спаситель людства, Він «став тілом» і помер як

людина; але після воскресіння Він був високо піднесений «над усіма князівствами, і владами, і силами, і пануваннями, і кожним ім'ям, що називається, не тільки в цьому світі, але й у майбутньому» (Ефесянам 1:21). Таким чином, Писання вказує на чітку межу між земним і духовним планами існування.

Біблія вказує, що в даний час існують як святі, так і нечестиві ангели; хоча при створенні всі ці духовні істоти перебували в гармонії з Богом і служили Йому в різних ролях. Про тих ангелів, які залишилися в гармонії з Творцем, апостол каже, що вони тепер є «духами служіння, посланими служити тим, хто має стати спадкоємцями спасіння». Євреїв 1:14

Знову ж таки: «Про ангелів він каже: «Хто робить своїх ангелів духами, а своїх слуг — полум'ям вогню» (Євреїв 1:7). Щодо цих ангельських слуг християн Ісус сказав: «Стережіться, щоб не зневажати жодного з цих малих; бо кажу вам, що їхні ангели на небі завжди бачать обличчя мого Отця, що на небі» (-, Матвія 18:10

Земні та небесні «ангели»

Того, хто вивчає Писання, не повинно бентежити те, що в Біблії термін «ангел» іноді застосовується до людей. Це слово буквально означає «слуга» або «посланець», і завжди необхідно з контексту визначати, чи стосується уривок, у якому воно вживається, людських посланців, чи небесних, або духовних посланців.

З іншого боку, Святе Письмо чітко вказує, що існують духовні істоти, яких називають «ангелами». Наприклад, тієї ночі, коли народився Ісус, «ангел» сповістив про його народження пастухам. Те, що цю службу виконувала духовна істота, випливає зі слів: «І раптом з'явилось з ангелом безліч небесного воїнства, що славило Бога і говорило: «Слава Богу на висотах, а на землі мир, добра воля до людей» (Лука 2:10-14). Так само саме духовна істота сповістила Марії, що вона стане матір'ю Ісуса, і саме духовна істота служила Ісусу в Гефсиманському саду. Ісус мав на увазі небесних істот, коли сказав, що може попросити свого Отця, і йому нададуть понад дванадцять легіонів ангелів для допомоги та захисту. Лука 1:26–38; 22:43; Матвія 26:53

Але, як ми вже бачили, не всі ці ангельські істоти залишилися вірними Єгови, своєму Творцю — деякі з них «ще давно були неслухняні, коли Бог терпляче чекав у дні Ноя» (1 Петра 3:20). Цих невірних, за загальним вживанням, стали називати «занепалими ангелами». Писання показує, що як покарання за їхній бунт вони тепер утримуються, або ув'язнені, в «ланцюгах темряви».

Де знаходяться «духи»?

У вже цитованому тексті апостол надає нам дуже важливу інформацію щодо того, що становить ну в'язницю цих занепалих ангелів. Ми знову цитуємо цей текст: «Якщо Бог не пощадив ангелів, що згрішили, а скинув їх у пекло й віддав

у ланцюги темряви, щоб зберегти їх для суду». 2 Петра 2:4

Слово «пекло» у щойно процитованому уривку не є перекладом ані грецького слова «aἶδ», ані «γεєна». Термін, який тут використовує апостол, — це «тартаро»; і це єдиний випадок, коли воно з'являється в Біблії. «Тартаро» походить від грецького слова «тартар», терміна, що використовується в грецькій міфології як назва темної безодні або в'язниці. У розглянутому тексті весь вираз «скинуті до пекла» використовується для перекладу «тартару»; отже, очевидно, що це слово більше стосується дії, ніж місця. Падіння ангелів, які згрішили, було падінням від честі та гідності до ганьби та осуду; отже, думка, здається, така: «Бог не пощадив ангелів, які згрішили, але принизив їх і віддав їх у ланцюги темряви».

Ці ангели у своєму первісному стані святості були могутніми, сильними та шанованими. Вони, очевидно, мали великі свободи; і у своєму служінні Богу та Його земним друзям вони, ймовірно, часто подорожували між землею та іншими частинами величезного всесвіту Творця. Юда каже, що ці ангели «не зберегли свого первісного стану». Це проливає світло на слова з Буття 6:2, де сказано: «Сини Божі побачили, що дочки людські були вродливі, і взяли собі за дружин тих, кого вибрали». Іншими словами, «гріх» цих ангелів полягав, принаймні частково, у тому, що вони матеріалізувалися як люди та вступали у позашлюбні стосунки з дочками людськими.

У різні часи протягом історичного періоду, описаного в Біблії, різних святих посланців, або ангелів, було послано на землю, щоб передати послання пророкам та іншим; і в багатьох з цих випадків їм було дозволено матеріалізуватися та з'являтися у вигляді людей. Прикладом цього є візит трьох ангелів до Авраама перед народженням Ісаака (Буття 18:1-22). Такі матеріалізації були дозволені, коли їх санкціонував Господь, і коли ангели, які брали в них участь, не перевищували своїх привілеїв. Ангели, які згрішили перед потопом, «не зберегли свого первісного стану», тобто вони вважали за краще продовжувати спілкування з людством у вигляді людей.

Обмеживши та принизивши власні сили через незаконні стосунки з грішним людством, як же доречно було, що їхнім покаранням стало скинення, або приниження, і водночас «ув'язнення в ланцюгах темряви». Думка, що міститься у вживанні слова «в'язниця», як це бачимо в нашому тексті, полягає в обмеженні свободи; отже, ці «духи» справді перебували у «в'язниці», позбавлені значної частини тієї нормальної свободи, якою вони володіли, перебуваючи у повній єдності та гармонії з Творцем.

Існує багато біблійних свідчень на підтримку думки, що місце ув'язнення цих занепалих ангелів — це атмосфера нашої Землі, а сфера їхнього впливу значною мірою обмежується непрямим контактом із людською родиною. У євангельських оповіданнях про служіння Ісуса ми часто

зустрічаємо згадки про те, як він виганяв «дияволів» або «демонів». Пізніше апостоли мали честь надавати подібну допомогу різним людям. Хоча вищі критики намагаються довести, що ці випадки «одержимості», з якими мали справу Ісус та апостоли, були лише випадками божевілля або нервових розладів, до цих «дияволів» прив'язана надто чітка ідея особистості, щоб дозволити будь-яке таке ліберальне тлумачення.

Цар Саул і чаклунка з Ен-Дору

Не тільки в Новому Завіті, але й у Старому ми знаходимо свідчення обмеженої діяльності цих занепалих ангелів або «духів у в'язниці». Є, наприклад, випадок царя Саула та відьми з Ен-Дору. Усе чаклунство було заборонено Мойсеєвим Законом, проте ці стародавні медіуми наполегливо продовжували свої злочинні практики, навіть ризикуючи смертю. Так само, як сучасні медіуми заявляють про здатність спілкуватися з померлими, очевидно, що й чаклунка з Ен-Дору робила подібні заяви. Коли цар Саул через свою нечестивість втратив Божу прихильність і побачив, що йому загрожує серйозна небезпека бути переможеним ворогами, він звернувся до чаклунки, щоб вона зв'язалася з Самуїлом і дізналася, чи може померлий пророк щось для нього зробити.

Опис цього стародавнього сеансу записаний у 1 Самуїла 28:7-20. Багато дослідників Біблії, читаючи цю історію про нібито спілкування Саула з померлим пророком Самуїлом, дійшли висновку,

що вона надає чудовий біблійний доказ того, що померлі насправді зовсім не мертві, а живі десь, і що з ними можна спілкуватися за певних умов, особливо за допомогою медіума. Насправді, протягом століть сатана використовував цей той самий метод обману, намагаючись спростувати чіткі вчення Писань про те, що «заплатою за гріх є смерть». Якщо ми коротко розглянемо деякі факти, що стосуються візиту Саула до чаклунки, то легко побачимо, що майже таку саму аналогію можна застосувати до сучасних сеансів, і результат буде таким самим. Римлянам 6:23

По-перше, слід зазначити, що, за словами самого Саула, він більше не мав Божої прихильності. Він сказав чаклунці: «Бог відвернувся від мене і більше не відповідає мені ні через пророків, ні через сни». Поки Самуїл був живий, він був вірним слугою і пророком Господа і ніколи не хотів йти всупереч бажанням Господа; проте тут ми бачимо Саула, який сам визнав, що Бог не схвалить цю ідею, але все ж просить чаклунку отримати повідомлення від цього вірного пророка.

Чи маємо ми припустити, що якби Самуїл був живий — чи то на небі, чи в якомусь іншому місці — він був би менш слухняним Господу, ніж був, перебуваючи тут, на землі? Або ж ми маємо повірити, що ця нечестива чаклунка, засуджена Господом, мала силу перешкодити виконанню Божої волі і не лише викликати Самуїла, а й виманити в нього послання, щоб втішити цього бунтівного царя? Отже, очевидно, що ця розповідь

подана нам у Біблії лише як історичний запис важливих подій у житті Саула, але без жодного наміру підтвердити твердження відьми про те, що вона бачила Самуїла і розмовляла з ним.

Методи, які використовували злі духи через медіума в Ен-Дорі, були подібні до тих, що використовуються сьогодні. Вони змусили пройти перед внутрішнім зором відьми знайоме зображення старого пророка, одягненого, як було у нього зазвичай, у довгий плащ. Коли вона описала це внутрішнє або «астральне» зображення, Саул одразу впізнав у ньому Самуїла. Але сам Саул нічого не бачив — він «зрозумів» з опису, що це був Самуїл.

Легко піддавшись переконанню, як це зазвичай буває з людьми в таких обставинах, Саул не зупинився, щоб запитати, як це могло бути, що Самуїл виглядав таким старим і згорбленим, як і за життя на землі, якщо він тепер був духовним істотою і перебував у набагато кращому становищі, ніж раніше. Саул також не подумав запитати, чому Самуїл носив у духовному світі той самий старий плащ, який носив, коли Саул знав його як земну істоту, — навіть не зупинившись, щоб подумати про те, що плащ пророка, його сиве волосся тощо вже давно розклалися в могилі. Саул був покинутий Господом і тепер легко піддався обману цих «брехливих духів», які видавали себе за пророка і говорили до Саула від його імені через їхню посередницю, відьму.

«Чому ти мене турбуєш, викликаючи мене?» — вона передала слова померлого пророка. У часи царя Саула ізраїльтяни загалом розуміли, що померлі сплять у «шеолі», тому питання «Чому ти мене турбуєш?» не звучало дивно. Але чи можемо ми на мить уявити, що ця засуджена відьма мала силу воскресити пророка з мертвих? Або, якщо поглянути на це з точки зору сучасного спіритизму, що Самуїл взагалі не був мертвим, а насолоджувався життям у духовному світі, чи не здається дивним, що відьма оголосила його « », який «піднявся» з землі, а не «спустився» з неба?

З точки зору сучасної теології, наскільки абсурдним є пророцтво «Самуїла» щодо поразки та смерті Саула в битві наступного дня! Цитуємо: «Завтра ти і твої сини будете зі мною: Господь також видасть війська Ізраїлю в руки філістимлян». Уявіть собі вірного Самуїла та улюбленого Йонатана разом у духовному світі з нечестивим царем Саулом! Чи добре це узгоджується з теологією віровчення Темних століть? Звичайно, ні! Зрештою, звичайно, але не наступного дня, всі вони були разом у смерті, у «шеолі», біблійному пеклі, де вони досі чекають на воскресіння, коли всіх покличе Син Людський; але відьмі не знадобилася жодна надприродна сила, щоб правдиво передбачити наближення поразки та смерті Саула. Насправді, Саул уже боявся цього, тому й звернувся до відьми.

Чарльз Веслі, очевидно, був здивований тим, як «медіум» з Ен-Дору поєднала в смерті і добро, і зло, бо він написав:

Що віщують ці урочисті слова?
Промінь надії, коли життя закінчиться?
Ти й твій син неодмінно
Завтра спочивати зі мною:
Не в пекельних муках,
Якщо Саул залишиться з Самуїлом;
Не в стані проклятого відчаю,
Якщо там буде люблячий Йонатан.

Насправді, звичайно, Саул зовсім не спілкувався з Самуїлом, а з одним або кількома «духами у в'язниці», головним заняттям яких з часів потопу було обманювати людство, особливо щодо стану померлих. Згадка в Писанні про цих некромантів, відьом і медіумів дозволяє нам зробити висновок, що через медіумів ці занепалі ангели прагнули спілкування з Ізраїлем. Але, мабуть, ці медіуми мають звичку час від часу змінювати спосіб прояву; так само, як чаклунство процвітало певний час у Новій Англії та Огайо, а також по всій Європі, поступово зникаючи і поступаючись місцем спиритизму, чиї прояви у вигляді стукання та постукування також поступово поступаються місцем ясновидінню та спробам матеріалізації. У часи Господа та апостолів дія цих «духів» очевидно змінилася з методу чаклунства на метод одержимості та заволодіння.

Сучасна діяльність «духів»

Отримавши колись здатність матеріалізуватися у вигляді людей, але зловживаючи нею, ці

занепалі ангели, здається, досі прагнуть здійснювати свої сили через людські посередники, використовуючи або «медіумів», або безпосередньо керуючи розумом, як у випадку одержимості. Однак очевидно, що людська воля має погодитися на це чуже панування, перш ніж ці «духи» зможуть заволодіти людиною. Але коли вони все-таки заволодівають людиною, воля, мабуть, настільки зломлена, що більше немає жодної сили опору; тому служіння Ісуса та апостолів так високо цінували ті, хто був одержимий бісами в ті часи.

Хоча ці занепалі ангельські істоти можуть час від часу змінювати свої методи контактування з людством та його обману, їхній вплив загалом завжди віддаляє від Бога та від істини Його Слова. У сучасні часи багато галасу робиться навколо спілкування з померлими, проте, незважаючи на тисячі спроб, що були зроблені — як під науковим контролем, так і в інших умовах — яким був загальний результат? Правда, завдяки абсурдним «ідентифікаціям», таким як та, яку «чаклунка з Ендору» вдалося нав'язати Саулу, багато хто переконався, що вони контактували зі своїми померлими друзями та родичами — але на цьому все й закінчилося. Жодної цінної інформації ніколи не було отримано через спіритичні джерела.

Як Христос проповідував духам у в'язниці

Тепер, коли ми визначили, яким саме «духам» Ісус, за словами Петра, проповідував, виникає питання: як відбувалася ця проповідь? Як Ісус міг

перебувати в «шеолі», або *гадесі*, де немає свідомості, і водночас проповідувати цим занепалим ангелам? Пояснення цієї, на перший погляд, складності є простим, якщо розглянути цей уривок трохи критичніше. Апостол сказав, що Ісус «пішов і проповідував духам у в'язниці». Грецькі авторитети сходяться на думці, що слова «пішов і проповідував» вживаються в значенні «здійснити щось», а не в значенні «піти кудись». Іншими словами, ці два слова є зайвим доповненням до тексту ( ). У давні часи було заведено вживати вирази такого роду, і навіть сьогодні ми бачимо, що вони іноді використовуються.

Доктор Бенджамін Вілсон у своєму «Емфатичному Діаглоті» перекладає цей уривок Писання так: «Він проповідував духам у в'язниці», опускаючи два слова «пішов і», як непотрібні для правильного розуміння тексту. У примітці до цього тексту він показує, що інші авторитети погоджуються з ним у цьому питанні. Отож, опустивши ці два зайві слова, повний текст звучить так: «Бо й Христос раз постраждав за гріхи, праведний за неправедних, щоб привести нас до Бога, будучи страчений у тілі, але оживлений Духом; яким Він і проповідував духам у в'язниці» (1 Петра 3:18,19). Сенс тут очевидний, а саме, що саме своєю смертю та воскресінням Ісус проповідував цим занепалим ангелам — це був наочний урок, який він дав своєю вірністю Небесному Отцю та Творцю, проти яких ці «духи» повстали.

Люцифер був першим із цих духовних істот, хто повстав проти Бога; і він, очевидно, мав великий вплив на тих, хто пізніше приєднався до лав бунтівників. У Матвія 25:41 вираз «диявол та його ангели» вказує на тісний зв'язок, що існує між Сатаною та цими іншими занепалими духовними істотами. Саме дух амбіцій та гордості призвів до падіння Люцифера (Ісаїя 14:14); і, очевидно, той самий дух проник у ряди цих нижчих занепалих ангелів. Отже, вірність Ісуса, вірність, яка привела Його до того, щоб упокоритися і стати слухняним аж до смерті, стала б потужною проповіддю для цих «духів у в'язниці». Сила цієї проповіді значно зросла б, коли ці «духи» помітили б, що Ісус, завдяки своїй вірності, воскрес із мертвих і був високо піднесений на місце праворуч Бога, тоді як вони були принижені й зневажені через свою невірність.

Таким чином, ми бачимо, що, якщо правильно розуміти, різні уривки з Писання, що стосуються стану померлих, гармонують з тією великою фундаментальною істиною, що «заплатою за гріх є смерть» і що «мертві нічого не знають». Еклезіаст 9:5

РОЗДІЛ 5

Що таке небо?

«Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, який за своїм великим милосердям віродив нас до живої надії через воскресіння Ісуса Христа з мертвих, до спадщини нетлінної, непорочної і неминущої, що зберігається на небі для вас».

- 1 Петра 1:3,4

Якщо ми хочемо мати біблійне розуміння того, що чекає за могилою як на грішників, так і на святих, необхідно взяти до уваги те, що натхненний запис говорить про небо. Немає сумніву в біблійному факті, що Бог створив людину, щоб вона жила на землі, і що земля була створена як домівка для людини. Хоча людина втратила своє земне панування і була засуджена до смерті через гріх, відновлення життя на землі було забезпечене для неї через смерть і воскресіння Ісуса як Спасителя. Винятком із цього загального воскресіння для всіх людей до життя людської досконалості на землі, що стала славною, є вірні послідовники Учителя, які, як ясно вказує Писання, отримають небесну нагороду.

Біблія, особливо Новий Заповіт, багато говорить про небо та небесні надії. Наприклад, Ісус сказав: «У домі Мого Отця багато осель: якби не було так, Я сказав би вам. Я йду приготувати вам місце. І коли я піду й приготую вам місце, то знову прийду

і візьму вас до себе, щоб там, де я, там і ви були». Іоанна 14:2,3

Це дуже чітка обіцянка, яка явно передбачає перехід від земних до духовних умов. Однак до цих слів Учителя прикріпилося багато хибних уявлень. Ми часто чуємо висловлювання надії на те, що ми отримаємо одну з цих «багатьох осель», проте Ісус чітко показує, що вони не були призначені для його послідовників, а що він йшов, щоб «приготувати місце» для них. Ідея полягає в тому, що на той час, коли він говорив, вже існувало багато «осель», але для його послідовників мало бути забезпечено нове місце, або стан.

Вираз «багато осель» передає лише ідею місць проживання або умов, в яких є надлишок благословень і радості. Сама земля та стан досконалого людського життя, представлений нашими першими батьками, безсумнівно, були однією з цих «осель». Ця оселя, звичайно, була втрачена через гріх, проте вона має бути відновлена в Божий час, як ми побачимо пізніше.

Згідно з Писанням, існують різні ангельські рівні існування. Їх також можна було б включити до числа багатьох «осель», згаданих Учителем. Скільки рівнів або порядків життя існує у духовній сфері Творця, ми не знаємо; але, судячи з великої різноманітності життя, що існує в тому, що ми називаємо матеріальною сферою, їх має бути багато. Але тепер мала відбутися «нова творення», мав бути підготовлений інший рівень

існування, і для церкви — місце з Ісусом, куди Він був піднесений під час Свого воскресіння.

Майбутнє становище Церкви

Ісус сказав: «Щоб там, де Я, там були й ви». Це свідчить про те, що майбутній стан вірних послідовників Учителя буде таким самим, як і те місце чи стан, до якого він був піднесений. Щодо піднесення Ісуса апостол каже: «Тому й Бог його високо підніс і дав йому ім'я, що вище за кожне ім'я, щоб перед ім'ям Ісуса схилилося кожне коліно, як на небі, так і на землі». Філіп'ян 2:9, 10

Дійсно, Небесний Отець дав Учителю високе піднесення, навіть до «правої руки престолу Божого». (Євреїв 12:2). І це саме високо піднесене становище «готується» для церкви. Зверніть увагу на обіцянку Ісуса в Об'явленні 3:21: «Переможцю дам сидіти зі Мною на Моєму престолі, як і Я переміг і сів із Моїм Отцем на Його престолі».

Не дивно, що Петро сказав, що через воскресіння Христа християнин «народжується знову до живої надії, ... до спадщини нетлінної, незаплямованої та незгасаючої, збереженої для вас на небі». Зверніть увагу на слова апостола у наступному вірші: «Які зберігаються силою Божою через віру для спасіння, готового відкритися в останній час». 1 Петра 1:5

«Останні часи» або «останні дні», про які часто згадується в Біблії, стосуються періоду після другого приходу Христа. Це означає, що небесна спадщина, збережена для Церкви ( ), протягом століть не отримувалася кожним окремим

християнином у момент смерті, як вчить догматична теологія, а є нагородою, яка буде дана в кінці віку, коли Ісус повернеться і мертві воскреснуть. Це узгоджується з обіцянкою самого Учителя щодо «місця», яке має бути підготовлене для Його послідовників: «Я йду приготувати вам місце, і якщо я піду... я знову прийду і візьму вас до себе, щоб там, де я, там і ви були». Як очевидно з цих слів, що жоден християнин не може сподіватися бути з Учителем, доки Він «не прийде знову» і не «візьме» їх до себе.

Апостол Павло свідчить про те саме так: «Я боровся добрим боєм, ... я зберіг віру: відтепер для мене збережено вінець праведності, який Господь, праведний Суддя, дасть мені в той день: і не тільки мені, але й усім тим, хто любить Його явлення». (2 Тимофія 4:7,8). О, так, апостол добре знав, що його небесна нагорода як співспадкоємця Христа в Месіанському царстві не буде отримана до кінця віку, коли Ісус повернеться, щоб забрати всіх своїх святих до себе.

Щире бажання Павла

Через неправильний переклад слів Павла у Филип'ян 1:23, дехто почав вірити, що апостол сподівався опинитися в небі з Ісусом одразу після своєї смерті. Цитуємо уривок: «Я розриваюся між двома бажаннями: я прагну піти і бути з Христом, що було б для мене набагато краще...» Слово «піти» ( ) у цьому тексті походить від грецького слова «*anulusai*» і, очевидно, мало б бути

перекладене як «повернутися», і саме так воно перекладене професором Вілсоном у його «*Emphatic Diaglott*».

У попередніх віршах апостол пояснює, що він не впевнений, чи його незабаром стратять, чи римська влада звільнить його і дозволить йому ще деякий час продовжувати служіння. Він не мав вибору між цими двома речами — «я розриваюся між двома». Але була третя річ, яку він дуже волів, і це було «*anulusai*»; і він волів це, щоб бути з Христом.

Павло знав, що не зможе бути з Христом до «повернення» Господа, і він лише висловлював своє палке бажання цього славного завершення надії кожного істинного християнина. Професор Вілсон у примітці до цього тексту у своєму «*Emphatic Diaglott*» коментує так:

«Слово *anulusai* зустрічається в Луки 12:36, і тут перекладено як повернення — Будьте як люди, що чекають на свого господаря, коли він повернеться, тощо. Ісус навчав своїх учнів, що він прийде знову, або повернеться. ... Павло вірив у це вчення і навчав його інших, і шукав та чекав на Спасителя з неба ... коли ... він нарешті буде з Господом».

Павло не сподівався потрапити до неба одразу після смерті. Він міг вибрати лише одне з двох: або ще трохи пожити й служити істині та братам, або ж заснути у смерті ( ). Але було щось, що було б «набагато краще» за будь-яке з цих двох, а саме — бути з Христом; але він знав, що на той час це було неможливо. Він знав, що «повернення»

Христа було ще далеко в майбутньому; і він також знав, що його нагорода як християнина не буде йому дана, доки він не отримає її у воскресінні в останній день. 2 Тимофія 4:7,8

«Наш земний дім»

Слова апостола Павла в 2 Коринтян 5:1-9 іноді неправильно тлумачать, вважаючи, що християни відразу після смерті потрапляють до неба; але цей уривок не вчить цього, якщо його правильно розуміти. Павло каже: «Ми знаємо, що коли наш земний дім, ця скинія, розпадеться, то маємо будівлю від Бога, дім нерукотворний, вічний у небесах». Павло знав, що це славне забезпечення небесним життям було обіцяне Ісусом, але чи очікував він отримати його в момент смерті?

Очевидно, що ні, бо в четвертому вірші він продовжує: «Не для того, щоб ми були роздягнені, але щоб були одягнені, щоб смертність була поглинена життям». У 1 Коринтян 15:51-55 він чітко показує, що церква не буде одягнена в безсмертя до воскресіння, при звуці «останньої сурми». Це ставить це за межі другого приходу Христа і узгоджується з усіма іншими писаннями, що стосуються цієї теми.

Коли в 2 Коринтян 5:8 Павло говорить про те, що він «відсутній від тіла» і «присутній у Господа», він, очевидно, не протиставляє це теперішнє життя воскреслому життю за межами могили, а скоріше говорить про два стани, які можливі для християнина саме тут, у цьому житті. Один стан —

це близькість до Господа через вірність у виконанні Його волі, а інший — це відносна віддаленість від Нього через невірність у дотриманні Його настанов. Павло каже: «Тому ми трудимося, щоб, чи присутні ми, чи відсутні, бути прийнятими Ним». Тобто, незалежно від того, чи завжди ми здатні відчувати близькість до Господа, чи іноді можемо відчувати себе далекими від Нього через наші недосконалості, ми, як християни, повинні щиро трудитися, щоб врешті-решт бути прийнятими Ним і почути від Господа слова «добре, слуго добрий».

«Їхні діла йдуть за ними»

Об'явлення 14:13 — це дорогоцінна обіцянка, яка стосується дуже обмеженого періоду наприкінці віку і не може бути правильно використана як загальне твердження, що описує Божий метод поводження зі своїм народом протягом усього віку Євангелія. У ній сказано: «Напиши: Блаженні мертві, що відтепер помирають у Господі. Так, каже Дух, щоб вони відпочивали від своїх трудів, а їхні діла йдуть за ними».

Вираз «відтепер» є ключем до правильного розуміння цього уривка, оскільки він показує, що обіцянка застосовується лише від певного часу вперед. Контекст вказує на те, що час, про який йдеться, — це кінець віку, що настане після другого приходу Христа; що буде період, який називається «жнивими», під час якого вірні святі, завершивши свій земний шлях смертю, не муситимуть залишатися у смертному сні, а будуть

негайно воскресені, щоб взяти участь у діяльності, пов'язаній із встановленням нового царства.

Павло натякає на це в 1 Коринтян 15:51,52: «Ось, я відкриваю вам таємницю», — каже апостол, вказуючи, що те, про що він збирається згадати, є винятком із загального правила, — «Не всі ми заснемо, але всі будемо перетворені, в одну мить, в миг ока, при останньому сурмі; бо пролунає сурма, і мертві воскреснуть нетлінними, а ми будемо перетворені».

Так, усі святі повинні померти — бути «вірними аж до смерті», і «всі» повинні бути перетворені, щоб одягнутися в безсмертя; але будуть деякі, при звуці останньої сурми, яким не потрібно буде залишатися «у сні» смерті. Це ті, хто, хоча й припинять у смерті свою важку працю на службі Господа, але, будучи негайно воскресені, продовжать свою працю для Нього. Але навіть ця негайна зміна від смертності до безсмертя відбудеться не тому, що вони захищені від смерті, а тому, що їхнє воскресіння настане в момент смерті — їм не потрібно чекати у сні до другого приходу Господа, як це було необхідно для решти церкви.

«Ніхто не піднявся на небо»

До першого приходу Ісуса вірним слугам Бога не було дано жодних небесних обіцянок; і сам Господь чітко зазначає, що до того часу ніхто не піднімався на небо. Ми цитуємо слова Ісуса: «Ніхто не піднімався на небо, окрім того, хто

зійшов з неба, а саме Син Людський» (Івана 3:13). Апостоли Ісуса чітко розуміли це питання, бо Петро, промовляючи в день П'ятидесятниці про вірного патріарха Давида, сказав: «Бо Давид не піднявся на небо». Дії 2:34

Багато хто вважає, що Енох, якого Бог переніс, був забраний на небо, але це не так. Очевидно, «перенесення» Еноха полягало лише в тому, що він помер, не зазнавши при цьому процесів, властивих смерті; і, можливо, до того, як він пережив би тяжке випробування, побачивши, як помирають інші. У Писанні сказано, що він був перенесений, «щоб не побачити смерті».

Павло в 11-му розділі Послання до Євреїв зараховує Еноха до вірних минулого, про яких він сказав: «Усі вони померли» (Євреїв 11:5, 13). У Буття 5:24 нам сказано, що Еноха «не було, бо Бог забрав його». Подібний вираз міститься в Єремії 31:15, де, описуючи стан померлих дітей Рахілі, сказано, що їх «не було». Отже, докази переконливі: що б не малося на увазі під перенесенням Еноха, він не пішов до неба.

Ілля та колісниця

Дехто стверджує, що Ілля, мабуть, перебуває на небі, оскільки, на їхню думку, він був піднятий на небо на колісниці. Але запис показує, що вогняна колісниця лише відокремила Іллю від Єлисея. Саме вихор спричинив піднесення Іллі на небо. (2 Царів 2:11). У цьому контексті слід пам'ятати, що слова «небо» та «небеса» часто вживаються у Святому Письмі для опису

атмосфери, що оточує Землю ( ); і, очевидно, саме в це «небо» Ілію підняв вихор, що поклав кінець його насиченому подіями життю. Буття 1:8,9,14,15,17,20; 7:11,23; Захарія 2:6

Той факт, що у видінні під час Преображення учні побачили Ілію та Мойсея, не означає, що ці два пророки тоді насправді були живі десь на небі. Спускаючись з гори Преображення, Ісус сказав своїм учням: «Нікому не розповідайте про це видіння, доки Син Людський не воскресне з мертвих». (Матвія 17:9). Видіння не є реальністю. Петро бачив видіння нечистих тварин, спущених з неба у полотні, але це не були справжні тварини. Іоанн на острові Патмос мав серію видінь, у яких перед ним з'являлися всілякі предмети, живі та неживі, у великій історичній панорамі двох століть, але жодна з речей, які він бачив, не була реальністю. Отже, учні побачили видіння, в якому з'явилися Мойсей та Ілля, проте обидва ці пророки спали у смерті, і досі там перебувають, і будуть там аж до воскресіння. Євреїв 11:35,39,40

Це бачення перетворення стосувалося Царства Христа, коли воно буде встановлене, щоб панувати над землею. Усі справжні християни, піднесені тоді до небесної слави, будуть панувати разом із Христом, і метою цього панування буде благословення всього людства здоров'ям і життям на землі. Саме в цей час має бути відновлений рай.

РОЗДІЛ 6

Де знаходиться рай?

Багато людей вживають слова «рай» і «небо» як синоніми, і зазвичай обидва терміни вважаються такими, що стосуються стану або місця духовного блаженства, далекого від цього матеріального світу гріха і смерті. І вважається, що всі добрі християни потрапляють у це місце одразу після смерті. Однак є такі, хто розрізняє рай і небо, стверджуючи, що перший є своєрідним проміжним станом, у який майже кожен потрапляє після смерті і де залишається до майбутнього Судного дня, коли його переведуть або до неба блаженства, вічного за тривалістю, або до пекла мук, яке також має бути нескінченним.

Ретельне вивчення Писань вказує на те, що вищезазначені погляди є помилковими, і що це хибне уявлення є лише ще одним свідченням зусиль великого ошуканця підкріпити свою первісну брехню: «Ви точно не помрете». Якщо мертві є мертвими, як ми виявили, що так чітко вчить Писання, то ті, хто помирає, ніяк не можуть насолоджуватися життям ані в раю, ані в небі.

Слово «рай» буквально означає сад або парк. Воно правильно і відповідно до Писання застосовується до Едемського саду, з якого людина була вигнана через гріх. У Єзекіїля 36:34,35 пророк вказує, що стан Едемського саду має бути відновлений на землі, що, згідно зі свідченням апостола Петра в Діях 3:20,21, є також єдиною заявою всіх святих пророків Божих. Петро

тут називає період, у якому має відбутися відновлення земного раю, «часом відновлення всього».

Уважно вивчивши слова апостола, можна помітити, що період «відновлення» настане після другого приходу Христа — «Якого небо має прийняти аж до часів відновлення всього». Отже, якщо рай має бути всесвітнім станом щастя і досконалості тут, на землі, то він не тільки не існував на час Першого приходу Ісуса, але, згідно зі словами Петра, не стане реальністю, доки Христос не повернеться і не встановить Своє Царство.

Злодій у раю

Що мав на увазі Ісус, даючи обіцянку злодієві на хресті? Слова Ісуса: «Ти будеш зі мною в раю», є відповіддю на прохання злодія: «Господи, згадай мене, коли прийдеш у Своє Царство» (Лука 23:42). Не слід припускати, що злодій знав багато про обіцяне Царство Месії. Йому не було потрібно багато знати про це, щоб висловити таке прохання. Напис над головою Учителя чітко показував, що він проголошував себе царем; і хоча на той час не виглядало так, ніби Ісус коли-небудь зможе здійснювати царську владу або буде в змозі комусь допомогти, злодій, безсумнівно, міркував, що не зашкодить виявити певну повагу та визнання цього нібито злочинного царя, попросивши, щоб його прийняли до його царства.

Цей жест доброзичливості з боку розбійника, викликаний простим бажанням, яке спонукало його до прохання « », був підхоплений Ісусом і перетворений ним на живу, сяючу обіцянку: «Ти будеш зі мною в раю». Про те, що відповідь Ісуса мала на меті визнання доречності прохання розбійника, свідчить вживання ним слова «істинно» — іншими словами, твоє прохання відповідає божественному задуму. Я є Царем, я матиму Царство, і ти будеш пам'ятатися в тому Царстві — «Ти будеш зі мною в раю».

Те, що Царство Ісуса ще не було встановлено на той час, коли він дав цю обіцянку злодієві, є очевидним з того, що він навчав своїх учнів молитися: «Нехай прийде Царство Твоє. Нехай буде воля Твоя на землі, як на небі» (Матвія 6:10). Ця натхненна молитва не тільки підкреслює той факт, що месіанське царство тоді ще не було реальністю, але й підтверджує думку, яку ми вже виявили, а саме, що коли воно прийде, то буде саме тут, на землі.

Отже, злодій просив про земне благословення, і відповідь Ісуса обіцяла земне благословення. Ці земні благословення відновленого раю під управлінням Месіанського Царства будуть доступні для всього людства, коли настануть часи «відновлення». Однак до того часу доброзичливий злодій, як і всі, хто перебуває в могилах, мусить чекати на обіцяні благословення — чекати у сні смерті, аж до ранку нового дня на землі, коли їх пробудить голос Сина Людського. Івана 5:28

Що ж тоді мав на увазі Ісус, коли в своїй обіцянці злодієві на хресті вжив вираз «сьогодні»? Уявна складність у узгодженні цього уривка із загальним свідченням Писань щодо стану померлих була спричинена неправильним розміщенням коми в деяких перекладах Біблії. Оригінальні, натхненні писання Біблії взагалі не мали розділових знаків, оскільки на той час розділові знаки ще не були винайдені. Насправді пунктуація має порівняно сучасне походження, оскільки була введена в літературу лише кілька сотень років тому.

Перекладачі Біблії, вірячи, як і майже весь релігійний світ, що момент смерті є моментом перенесення у небесну блаженність, вставили у цей уривок кому, щоб він читався у гармонії з їхніми теологічними догмами. Лише змінивши положення цієї коми, ми отримуємо правильну думку з тексту: «Істинно кажу тобі сьогодні: ти будеш зі мною в раю». Таким чином Учитель виявляє свою беззаперечну впевненість у плані, який Небесний Отець приготував для нього.

«Сьогодні» у висловлюванні Ісуса було днем, коли з людської точки зору здавалося неможливим, щоб він коли-небудь мав царство. Але віра Учителя була настільки великою, що він зміг з повною впевненістю, навіть у час, коли всі природні обставини кидали виклик його надії, запевнити злодія остаточно й однозначно, що месіанське царство справді буде — рай буде відновлено, і він буде там та матиме нагоду насолоджуватися його благословеннями.

Павло, піднесений до раю

У 2-му Посланні до Коринтян 12:1-4 Павло розповідає про видіння, в якому він був «піднесений до раю». Це, як пояснює апостол, було «видінням», і це аж ніяк не означає, що рай тоді насправді існував. Апостол пояснює, що в цьому ж видінні він був також піднесений до «третього неба». Ця інформація дає нам ключ до розуміння значення всього видіння.

Апостол Петро у своєму другому посланні, у 3-му розділі, розповідає нам про це «третє небо», яке Павло побачив у видінні. Насправді Петро згадує всі три «небеса», а не лише «третє». Він пояснює, що перше з цих небес існувало до потопу за днів Ноя і що воно було знищене під час потопу. Він також розповідає, що друге небо виникло під час потопу і має бути знищене після другого приходу Христа. «Проте, — продовжує апостол, — ми, згідно з Його обіцянкою, чекаємо на нові небеса і нову землю, де мешкає праведність».

Ці «нові небеса», на які ми сподіваємося, будуть, отже, «третіми». Петро також говорить про «нову землю». Саме цю «нову землю» Павло описує як «рай» зі свого бачення. Тепер Петро чітко зазначає, що як нові, або «треті», небеса, так і нова, або «райська», земля мають бути створені, або приведені до існування, після другого приходу Христа. Це підтверджує наші попередні висновки, а саме, що рай ще не існує, отже, ніхто не може потрапити до раю в момент смерті.

Благословення на «райській» землі

Петро каже, що ми «згідно з Його обіцянкою» чекаємо на «нові небеса і нову землю». «Обіцянка», на яку, очевидно, натякає апостол, міститься в Ісаї 65:17-25. Одним із найвизначніших фактів, пов'язаних із цією обіцянкою, як можна помітити під час її читання, є те, що зі створенням «нової землі» настає «радість»; кінець «плачу»; більше не буде «немовлят»; економічна безпека, оскільки ті, хто будують будинки, «будуть у них жити»; «вони не будуть трудитися даремно, ні приносити лиха»; перш ніж вони закличуть, Господь «відповість»; «вовк і ягня будуть пастися разом»; і, нарешті, всеосяжна обіцянка: «Вони не будуть шкодити, ні знищувати на всій моїй святій горі [царстві], каже Господь».

Це одна з славних обіцянок про Царство в Біблії, оскільки термін «гора» тут використовується як символ Божого Царства. Це та гора, описана в Даниїла 2:35, 44, 45, яка має зрости й заповнити всю землю. Це Царство, в якому згадають злодія на хресті: Царство, яке відновить райські умови по всьому світу. Ніщо в цьому пророцтві не вказує на те, що це обіцянка небесних благословень — все це земне.

Про ті самі «нові небеса» та «нову землю» згадується в Об'явленні 21:1-4, де обіцяються ті самі благословення, що настануть після їхнього встановлення. Які ж це чудові, далекосяжні благословення! Цитуємо: «І Бог зітре всі сльози з

їхніх очей; і смерті більше не буде, ні скорботи, ні плачу, ні болю більше не буде, бо колишне минуло».

І Ісає, і Автор Одкровення пов'язують «нові небеса» та «нову землю» з «новим Єрусалимом». Павло в Посланні до галатів 4:26 визначає церкву як цей небесний клас Єрусалиму. Церква також називається «нареченою» Христа, і в Об'явленні 21:9,10 ми дізнаємося, що ця «наречена» є насправді «новим Єрусалимом». Отже, коли нарешті будуть встановлені нові небеса і нова земля, клас церкви вже буде завершений і перебуватиме з Господом Ісусом як співспадкоємці з Ним у цьому новому царському устрої.

Тоді, як Його наречена, вони приєднаються до благословенної праці відновлення життя для всіх, хто почує і прийде до джерела життя, яке тоді буде надане: «І Дух [наш Господь Ісус] та наречена кажуть: Прийдіть. ... І хто хоче, нехай бере воду життя даром» (Об'явлення 22:17). Показано, що ця вода життя витікає з-під престолу Бога та Агнця — це прекрасна, поєднана символіка, яка говорить нам, що благословення життя, доступні тоді, підлягатимуть урядовим правилам нового царства — «престолу» — і будуть безкоштовними для всіх, хто їх бажає, завдяки викупній праці забитого Агнця. Об'явлення 22:1

«Небеса» і «земля», звичайно, також є символічними; і Писання вказує, що вони представляють дві фази нового царства: небесну

фазу, що складається переважно з Ісуса та Його прославленої церкви, які будуть духовними, невидимими правителями в царстві; та земну фазу, що складається переважно з воскреслих стародавніх пророків та інших гідних людей минулого, які мають стати «князями по всій землі». Псалом 45:16

Ісус сказав: «Ви побачите Авраама, Ісаака та Якова, і всіх пророків у Царстві Божому», і, безсумнівно, вони воскреснуть з мертвих і будуть відновлені до досконалого людського життя; і саме ці досконалі «державні діячі», представники божественного Христа, будуть безпосередньо мати справу зі світом людства. Так, це буде справжнє царство, і коли воно буде встановлене, результатом для всього стогнучого створіння стануть справжні благословення життя.

Ось така надія, яку Писання дарує нам як розраду та опору в час потреби. Слава, честь і безсмертя як співспадкоємцям Ісуса в Його Царстві для всіх вірних християн; і відновлене людське життя в земному раю для всіх інших людей, які, коли буде встановлено Царство Месії, будуть дотримуватися його законів і прийматимуть «воду життя даром».

Благословення Царства

Який славний час благословення це божественне царство забезпечить для хворого на гріх світу у відповідь на молитву: «Нехай прийде Царство Твоє. Нехай буде воля Твоя на землі, як на небі!»! Це справді буде нове провидіння.

Переходи від одного періоду до іншого в минулому були помітними та значними, але ця зміна буде найвизначнішою та найбагатшою на події з усіх, оскільки вона означатиме перехід світового правління від царства смерті Сатани до царства життя Месії; від забобонного поклоніння фальшивим богам до розумного поклоніння Єгови, істинному Богу, та Христу, Його Сину, Спасителю світу та Дарувачу життя.

Сама думка про такі далекосяжні зміни була б приголомшливою для віри, якби не усвідомлення того, що вони були обіцяні й заплановані Всемогутнім Богом і Творцем всесвіту, який так само здатний воскресити мертвих через свого Сина, як і створити життя спочатку. І яке це буде видовище — ціла людська раса, що повертається до Бога і до життя з піснями вічної радості на устах і в серцях! О, так, «вони отримають радість і веселість, а смуток і зітхання втечуть». Ісаїя 35:10

Скорбота і зітхання зараз здаються невіддільними від нашого буття, проте божественна обіцянка полягає в тому, що вони «втечуть». Гріх, хвороба і смерть були причинами всієї скорботи у світі, і ці «вороги» людства мають бути знищені царською силою Месії. Отже, хоча плач у волосяній сорочці та попелі тривав протягом довгої ночі панування гріха та смерті, радість чекає на стогнуче створіння у тисячолітньому Світанку, який незабаром настане. Тоді сльози будуть витерті з усіх облич, і замість попелу буде дана краса, а замість духу тяжкості — олія радості.

В Ісаї 25:6-9 пророк дає нам пророчий опис нового царства, коли райські умови будуть відновлені по всьому світу, і частина цього пророцтва проголошує, що тоді Бог «поглине смерть у перемозі». У 1 Коринтян 15:54 апостол Павло цитує цю обіцянку і пояснює, що вона здійсниться після возвеличення Церкви до безсмертя разом із її Господом. Одна з первинних обіцянок благословень Царства була дана Аврааму, в якій Бог сказав йому, що через його насіння будуть благословенні всі родини землі.

У Галатам 3:8, 16 та 27-29 Павло пояснює, що виконання обіцянки, даної Аврааму, відбудеться через Христа та Його прославлену Церкву, Його вірних послідовників цього віку. Ось чому райські умови життя і щастя ще не були відновлені на землі; тобто послідовники Христа цього віку, які мають розділити Його небесний дім і бути співспадкоємцями з Ним у роздачі благословень життя світові, повинні спочатку бути обрані і підготовлені до свого високого становища в Царстві.

Ознаки часу безсумнівно вказують на те, що ми живемо в кінці цього віку, коли робота з відбору Церкви Христової майже завершена. Це означає, що «солодке майбутнє» — золотий вік благословення світу — наближається, що незабаром темна ніч плачу поступиться місцем ранку пісні. Яким радісним буде той час, коли похорони більше не будуть на порядку денному, а натомість настане щасливе возз'єднання друзів і родичів, яких колись любили, але які на деякий

час були втрачені у смерті — возз'єднання, яке буде постійним для всіх тих, хто тоді підкорятиметься законам того божественного царства і через послух стане учасниками відновлюючих сил божественного Христа та його прославленої нареченої. Об'явлення 22:17

Жодна істота з викупленого роду не буде занадто низькою, щоб божественна благодать не змогла досягти її через всемогутню і благословенну дію Царства. Жодне падіння у гріх не буде занадто глибоким, щоб рука милосердя не змогла його осягнути, щоб врятувати душу, куплену кров'ю; жодна темрява невігластва та забобонів не буде занадто густою в жодному серці, щоб світло божественної істини та любові не проникло крізь її морок і не принесло їй знання про радість та веселість нового дня та можливість через послух розділити його благословення. Жодна хвороба, яка може атакувати та забруднювати фізичний організм, не буде поза межами швидкого контролю Великого Лікаря. І жодна каліцтво чи психічна хвороба не зможе протистояти Його цілющому дотику.

Але нехай ніхто навіть на мить не думає, що це означає загальне примирення та спасіння кожної людини, незалежно від її послуху законам нового царства; адже Писання не вчить такого беззастережного спасіння. У Діях 3:20-23 апостол розповідає нам про прийдешній час відновлення, який Бог обіцяв устами всіх Своїх святих пророків, але чітко зазначає, що отримання цих благословень кожною людиною залежатиме від

послуху «тому пророку» — божественному Христу. Він каже: «І станеться, що кожна душа, яка не послухає того пророка, буде знищена з-поміж народу».

Павло поставив питання, як можна вірити в Христа, якщо про Нього не чули. Дійсно, ніхто не буде ні спасений, ні загублений у своїй невіглавості. Писання вчить, що ніхто не буде знищений у тому, що Оборонець описує як «другу смерть», доки, завдяки чіткому знанню істини, він не матиме повної можливості повірити та підкоритися. Для досягнення цієї мети план Бога передбачає пробудження всіх, хто спить у смерті. Про це пробудження згадує Павло, коли в 1 Тимофія 2:3,4 говорить, що Божя воля полягає в тому, щоб усі були «врятовані» — не врятовані вічно, а врятовані від сну смерті, щоб вони могли прийти до пізнання істини, зокрема істини про Божий дар Його Сина, щоб бути їхнім Спасителем. Але вічне життя буде щасливою долею лише тих, хто, коли вони просвітяться, «увірують» у Нього. Ця межа Божої благодаті чітко викладена в Івана 3:16: «Бо так полюбив Бог світ, що дав Свого єдинородного Сина, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав вічне життя».

Не нам гадати, скільки людей відкинуть Божу благодать під час Тисячоліття, коли чисте послання істини покриє землю. Сучасні умови не дають нам критеріїв для судження, бо світ у цей час засліплений оманливими впливами великого ошуканця, Сатани. Помилкою є припущення, що всі, хто живе в межах чутності церковних дзвонів,

мають справедливу можливість дізнатися про Христа і повірити в Нього, оскільки існує так багато суперечливих церковних дзвонів. Вони самі безнадійно розділені щодо того, що становить істину; і якщо сліпий веде сліпого, чого ж ми можемо очікувати, як не того, що обидва впадуть у яму плутанини та сумнівів. Так і є.

Але на самому початку періоду Царства, про який просив згадати злодій на хресті, Сатана, головний ошуканець людства, буде зв'язаний. (Об'явлення 20:1,2). Прихід до влади Месії пророк порівнює зі сходом сонця, а нового Царя землі називають «Сонцем праведності», яке має зійти з цілющими та життєдайними силами, розсіюючи тумани темряви та забобонів і просвічуючи світ істинним Євангелієм Божої любові. Малахія 4:2

Це буде час, коли всі матимуть справжню можливість довести свою вірність божественним принципам праведності, які тоді будуть втілені в устрої месіанського царства, отримавши привілей вічно жити в тому відновленому земному раю. Ті, хто не вірить і не слухається, згідно з Писанням, будуть «знищені з-поміж народу». Дії 3:23

Так прийде Царство Боже, і воля Його буде на землі, як на небі. Так Христос буде царювати як намісник Отця, доки не поборе всю ворожу владу і силу, і не змусить кожне коліно схилитися, а кожен язик визнати мудрість, справедливість, любов і силу Бога-Отця.